

FLASIM SHQIP

FLASIM SHQIP

REVISTË INFORMUESE
PERIODIKE /2023/ VITI 1, NR. 1

FLASIM SHQIP

REVISTË INFORMUESE

Botimi i kësaj reviste letrare është miratuar nga Këshilli Koordinues i Botimeve për Diasporën dhe shpërndahehet falas në diasporë.

Viti I, nr.1
Revistë periodike
© Qendra e Botimeve për Diasporën, 2023

Drejtores:
Mimoza Hysa

Adresa:
Rruga "Vilat Gjermane", Vila nr. 6, Tiranë, Shqipëri
info@qbd.gov.al

Bordi i revistës:
KKAD
Vaxhid Sejdiu
Melita Oreshkoviq
Aurela Konduri
Teuta Tabaku
Mustafë Krasniqi

Kryeredaktore:
Yllka Lezo

Përgatiti për botim:
Qendra e Botimeve për Diasporën

4 EDITORIAL
TË "FLASIM SHQIP" E QARTË
PËR GJUHËN!
NGA MIMOZA HYSA

6 SHQIP NË...
SHKOLLA SHQIPE NË PATRA
NGA ILJAZ BOBAJ

12 DRITARE
SEMINARI XVI
PËR MËSIMIN PLOTËSUES TË GJUHËS
SHQIPE DHE KULTURËS SHQIPTARE NË
DIASPORË E NË MËRGATË

22 SHKOLLA VERORE
AMBASADORËT E ARDHSHËM
TË KULTURËS SHQIPTARE NËPËR BOTË!

36 PROFIL
DR. ADRIANA FISHTA-BEJKO
INTERVISTË
NGA YLLKA LEZO

42 RISI NË MËSIMDHËNIE
MIQËSIA POSTARE
AJO QË NA BASHKON ËSHTË GJUHA
NGA AURELA KONDURI

46 AKTIVITETE
NJË VARG, NJË KËNGË, NJË TUFË
LULE PËR DRITËROIN
ME RASTIN E 92 - VJETORIT TË LINDJES SË
TIJ
NGA VAXHID SEJDIU

52 PËRVOJA DHE OPINIONE
SËNDUKU I GJYSHES
ARKIVA E VOGËL E FAMILJES SHQIPTARE
NË KROACI
NGA MELITA ORESHKOVIQ

56 PRINDI
MIRJETA EREN
NËNË E NDERUAR E KOMUNITETIT
SHQIPTARO-TURK NË STAMBOLL
NGA TEUTA TABAKU

58 FOKUS
UDHA E SHKRONJAVE
SHKOLLA SHQIPE, ASTI, ITALI
NGA HASAN BULÇARI

64 BASHKËBISEDIM
AUTORË NË DIASPORË
ANILA KADIJA NË BOTËN E FJALËS
SHQIP
NGA YLLKA LEZO

72 KRIJIMTARI
SHKRIMTARËT E VEGJËL
TË DIASPORËS
NGA MUSTAFË KRASNIQI

82 LIBRI NË VITRINË

85 ARGËTIM

Nga MIMOZA HYSA

TË FLASIM SHQIP E QARTË PËR GJUHËN!

Në parathënien e revistës “Albania” që drejtoi, Konica shkruan se për të një revistë duhet të jetë e tillë ku njerëzit të shkëmbejnë mendimet e tyre, *“duhet të jetë si pazar,- një pazar ku gjenden njerëz të pasur, njerëz të vorfër, gra, burra, djem, të krishtere, muslimane, të pafë, të tërë tok, dhe duke kuvenduar, mirren vesh për mbrothëe punërave tyre”*.

Pra revista shërben për të na mbledhur, pavarësisht statusit të gjithsecilit, pavarësisht mendimeve, ideve dhe kontributeve. Dhe kur flitet për një revistë për ruajtjen e gjuhës shqipe në mërgatë, komuniteti që është i interesuar të thotë fjalën e vet, të bashkëpunojë dhe të ndihmojë për këtë çështje me rëndësi kombëtare, është shumë i madh. Janë në radhë të parë mësuesit e gjuhës shqipe, kontribuuesit e vijës së parë, prindërit, nxënësit,

por edhe përfaqësuesit e organizmave mbështetëse duke filluar nga shoqatat, lidhjet e mësuesve, qendrat kulturore jashtë vendit e deri te institucionet shtetërore përgjegjëse në Shqipëri e Kosovë. Në kohët moderne janë shtuar “sheshet” ku diskutohet: nga rrjetet sociale, facebook apo instagram, te komunikimet më të organizuara përmes grupeve në platforma digjitale, por megjithatë, si mbrojtës të gjuhës së shkruar, është me vend të kujtojmë se në “shesh” fjala fluturon dhe harrohet, në letër mbetet, siç na e kanë mësuar shumë herët latinët: “Verba volant, scripta manent!” Kjo është arsye pse lindi kjo revistë që me bashkëpunimin e të gjithë të interesuarve shpresojmë ta ketë jetën e gjatë. Do të jetë një mundësi shkëmbimi përvojash, idesh për zgjerimin e rrjetit të shkollave shqipe në mërgatë, një mënyrë për të promovuar modele të suksesshme dhe për të zgjuar dëshirën e fëmijëve jashtë atdheut të mësojnë gjuhën shqipe.

Në këtë revistë do të gjeni rubrika informuese për veprimtarinë e shkollave shqipe në diasporë, rubrika që kanë në fokus të tre komponentët kryesorë në mësimdhënie: mësuesin, nxënësin dhe prindin. Do të gjeni gjithashtu edhe modele suksesi të shkollave, shoqatave, mësuesve apo nxënësve, si dhe rubrika me krijimtari dhe aktivitete argëtuese. Përmes revistës do të keni mundësinë të shkëmbeni mendime lidhur me problematikat kryesore të procesit të mësimdhënies së gjuhës shqipe në diasporë, si dhe do të parashtrihen ide dhe propozime të cilat mund të jenë të vlefshme për përmirësimin e situatës aktuale.

Qendra e Botimeve për Diasporën, si institucioni përgjegjës në Shqipëri për mbështetjen e shkollave shqipe në diasporë përmes botimeve, synon të mundësojë përmes kësaj reviste një komunikim më të mirë me rrjetin e shkollave shqipe, në veçanti me mësuesit e gjuhës shqipe kudo ku japin ndihmesën e tyre nëpër botë. Por Qendra thjesht ndërton “sheshin”, jeni ju që do ta mbushni, do të zhurmoni aty me idetë dhe punën tuaj, jeni ju që do ta shfrytëzoni këtë hapësirë për t’u bërë bashkë për atë që është thelbi i identitetit tonë, për gjuhën shqipe.

Le të **flasim shqip** e qartë për gjuhën në këtë shesh të përbashkët!

Nga ILJAZ BOBAJ

SHKOLLA SHQIPE

NË PATRA

NË 15 VITET E FUNKSIONIMIT TË SAJ, NË BANKAT E KËSAJ SHKOLLE KANË KALUAR QINDRA E QINDRA NXËNËS. SOT KJO SHKOLLË ËSHTË JO VETËM SHKOLLA SHQIPE MË E MADHE NË GREQI, POR EDHE NJË NGA SHKOLLAT MË TË KONSOLIDUARA TË DIASPORËS SHQIPTARE; MADJE EDHE E VLERËSUAR NGA DISA ORGANIZMA SHTETËRORE DHE JOSHTETËRORE. ME SIGURI QË SFIDAT E SË ARDHMES DO TË JENË EDHE MË TË MËDHA SE ATO TË FILLIMIT DHE ECURISË SË SAJ. NJË GJË MUND THUHET ME BINDJE: AJO DO TË VIJOJË TË FORCOHET DHE TË KONSOLIDOHET MË TEJ.

Shkolla shqipe “Naim Frashëri”, në Patra të Greqisë, u themelua dhe çeli dyert e saj para 15 vjetësh. Ajo u hap për fëmijët e emigrantëve shqiptarë të ardhur në Greqi pas vitit 1990. Përveç tyre, në këtë shkollë mësojnë shqip edhe fëmijë grekë, madje edhe vendës të rritur dhe kushdo që dëshiron të mësojë gjuhën shqipe.

Themelimi i saj nisi në vitin 2008, kur një grup mësuesish (Iliaz Bobaj, Kristiana Velu dhe Liri Shehu), pas disa vite përpjekjesh, mundën të hapnin për herë të parë shkollën shqipe në këtë qytet. Patën ndihmë vetëm nga një organizatë joqeveritare (“Lëvizja”),

e cila, me dashamirësi, vuri në dispozicion mjediset e saj, ku u zhvillua mësimi dy vitet e para. Ishte një mrekulli hapja e kësaj shkolle tërësisht me forcën dhe përkushtimin e këtyre mësuesve. Më vonë, këtij grupi të vogël mësuesish iu bashkua edhe Anjeza Cuku Domi, dhe më pas edhe disa mësues të tjerë. Nuk ishin vetëm në këtë nismë, por patën edhe përkrahjen e shumë prindërve, të cilët nuk e besonin se mund të hapej dhe të funksiononte një shkollë e tillë. Edhe pse gjithçka në mënyrë vullnetare, shkolla forcohej dita-ditës. Nxënësit e parë erdhën të etur për të mësuar gjuhën e tyre, gjuhën e bukur shqipe.

ORGANIZIMI I MËSIMIT, TRADITA DHE HISTORIA E SHKOLLAVE SHQIPE NË GREQI

Shkolla e parë shqipe në Greqi (pas vitit 1990) u hap në Selanik, në vitin 2001. Ishte mësuesja e palodhur Mimoza Dako, e cila dha e para shembullin e saj dhe me shumë sakrificë hapi shkollën e parë, duke u bërë edhe pararendësja e këtyre shkollave, të cilat, më pas, do të shtoheshin së tepërmi dhe do të bashkëpunonin midis tyre duke u formuar ligjërisht edhe Lidhja e Mësuesve Shqiptarë në Greqi. Sidoqoftë, nuk është organizimi i kësaj lidhjeje që diktoi punën, por individët e

BASHKËPUNIMI PRINDËR – NXËNËS – MËSUES DHE E ARDHMJA E SHKOLLËS SHQIPE

Bashkëpunimi prindër - nxënës - mësues është çelësi i suksesit së kësaj shkolle. Madje në këtë bashkëpunim janë edhe dy hallka të tjera shumë të fuqishme: shoqata e shqiptarëve të Patras “Emigranti”, me të cilën punojmë dhe organizojmë në sinkronizim të plotë, dhe bashkëpunimi e bashkërendimi i punës me organet shtetërore vendore, por edhe qendrore në shtetin helen. Siç u tha dhe më lart, kjo shkollë është mjaft e organizuar dhe ka fituar një përvojë të madhe gjatë këtyre 15 viteve të funksionimit të saj.

palodhur dhe të përkushtuar për mësimin e gjuhës sonë amtare. Ata kanë qenë dhe mbeten shtyllat e këtyre shkollave. Më vonë u hapën shkolla shqipe në Korinth, në Athinë, në Patra, në Kretë, në Kallabaka, në ishuj etj. Këto shkolla nuk gjetën ndonjë traditë, por e formuan dhe e fituan vetë atë, si domosdoshmëri për ecurinë e tyre. Jo gjithçka ka shkuar pa probleme, prandaj kërkon një mobilizim dhe përkushtim shumë më të madh të mësuesve, një bashkëpunim më të frytshëm me prindërit, me organet vendore, me shkollat e tjera dhe, mbi të gjitha, me shtetin shqiptar.

Stafi pedagogjik është i konsoliduar. Bashkëpunohet me të gjitha familjet shqiptare të zonës, për të tërhequr pranë kësaj shkolle kontigjentin e fëmijëve shqiptarë, dhe kjo ka dhënë shumë rezultat. Por duhet këmbëngulur shumë, pasi ka mjaft prindër indiferentë ndaj fëmijëve të tyre. Madje ka edhe fëmijë shqiptarë që nuk flasin fare shqip. Në këto kushte bëhet aq sa mundet, por kurrësi nuk rrihet duarkryq.

Për të na ndihmuar në punën tonë, ne jemi e vetmja shkollë që organizojmë çdo vit këshillin e prindërve të shkollës. Pika jonë më e fuqishme është bashkëpunimi me organet vendore të pushtetit lokal, por edhe qendror. Ne kemi një bashkëpunim shumë të mirë me Bashkinë e Patras, me Këshillin Bashkiak dhe me Drejtorinë e Arsimit. Falë këtij bashkëpunimi, me vendim të Këshillit Bashkiak të qytetit në Patras, ne na vihen në dispozicion çdo vit dy shkolla publike greke për mësimin e gjuhës shqipe. Në këtë mënyrë, kushtet e zhvillimit të mësimin të gjuhës shqipe në shkollën tonë janë

të njëjta me ato të nxënësve vendës. Falë gjithë këtij organizimi dhe bashkëpunimi, ne organizojmë edhe shumë aktivitete me shkollën tonë, si: ekskursione në Shqipëri, në Kosovë, në mjediset e kulturës greke dhe vende të tjera; organizojmë festën e çeljes së vitit shkollor; festën e Vitit të Ri; festën e Abetares; festën e Flamurit, festën e mbylljes së vitit mësimor etj.

Për sa i përket ardhmërisë së shkollës sonë, ju them me bindje se ajo është e sigurt dhe se shkolla jonë do të vijë duke u forcuar. Ne jemi shumë optimistë dhe këtë optimizëm e mbështetim në punën tonë të palodhur.

ILIAZ BOBAJ

Iliaz Bobaj ka kryer studimet e larta në Institutin e Lartë Pedagogjik, Shkodër, dhe në Universitetin “Eqrem Çabej”, Gjirokastrë, në degët matematikë dhe fizikë. Prej vitit 1997 është shpërngulur familjarisht në qytetin e Patras, Greqi, ku jeton edhe sot. Është themelues, drejtues dhe mësimdhënës në shkollën shqipe “Naim Frashëri” në Patra, Greqi, prej 15 vjetësh. Ai është një ndër emrat e njohur dhe të suksesshëm të letërsisë së sotme shqipe dhe një ndër aktivistët më të njohur të diasporës shqiptare. Është autor i 32 librave me fabula, poezi, tregime, tregime satirike, fjalë të urta, epigrame, ese, letërsi për fëmijë. Gjithashtu autor i 28 përkthimeve në shqip nga autorë të mëdhenj botërorë (midis tyre edhe nobelistë), por edhe i përkthimeve nga shqipja në gjuhë të huaja.

Iliaz Bobaj është anëtar i Akademisë Shqiptaro-Amerikane të Shkencave dhe të Arteve me qendër në Nju-Jork, anëtar i Shoqatës Botërore të Shkrimtarëve WPS, anëtar i Lidhjes Evropiane të Kritikës Letrare. Mban titujt “Naim Frashëri i Artë”, “Ambasador i Kombit”, “Ambasador i Paqes”, “Princ i Artit dhe i Kulturës Shqiptare”, “Qytetar Nderi” i Gjirokastrës. Po ashtu mban titullin e lartë patriotik “Aristidh Kola”, “Kryetar Nderi” i shoqatës së shqiptarëve “Emigranti” të Patras etj.

SEMINARI XVI

PËR MËSIMIN PLOTËSUES TË GJUHËS SHQIPE DHE
KULTURËS SHQIPTARE NË DIASPORË E NË MËRGATË

QË PREJ FILLESAVE TË
DIASPORËS SHQIPTARE,
RUAJTJA DHE PËRCJELLJA E
GJUHËS SHQIPE KA QENË
NJË NGA DETYRAT DHE
SFIDAT MË TË MËDHA. PËR
SHEKUJ ME RADHË AJO ËSHTË
RUAJTUR FALË VULLNETIT TË
KOMUNITETIT DHE FAMILJES
SË VOGËL ME ORIGINË
SHQIPTARE, ATJE NË MËRGIM.

Me kalimin e viteve dhe brezave, me integrimin, në disa raste edhe me asimilimin në shoqëritë pritëse, duket se ruajtja e gjuhës shqipe po kthehet në një mision të vështirë. Të vështirë, por jo të pamundur, falë punës, më të shumtën vullnetare, së qindra mësuesve shqiptarë në diasporë, mësues të cilët me pasionin dhe përkushtimin e tyre arrijnë të mbajnë gjallë “flakën” e gjuhës shqipe. Kjo punë e vështirë, sigurisht, nuk është individuale, nuk bëhet vetëm, nuk bëhet pa mbështetjen e njëri-tjetrit, të institucioneve përkatëse të të dy vendeve, mëmëdheut dhe atdheut të ri. Që në vitin e largët 2003, me nismën e mësuesve të gjuhës shqipe në diasporë dhe me mbështetjen institucionale të organeve arsimore përgjegjëse, lindi dhe mori

formë më të plotë më pas në vijim Seminari i përbashkët për mësimin e gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare në mërgatë.

Ky seminar ka udhëtuar në shumë qytete shqipfolëse, nga Prishtina në Tiranë, nga Ulqini në Pejë, nga Prizreni në Berat, për t'u ndalur këtë vit në qytetin e pavarësisë, në qytetin simbol të atdhetarisë shqiptare, në Vlorë. Seminari i organizuar nga Ministria e Arsimit dhe Sportit e Republikës së Shqipërisë dhe Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit e Republikës së Kosovës u mbajt në datat 30 korrik – 2 gusht 2023. Gjatë katër ditëve të punimeve të tij, ky seminar ofroi një platformë diskutimi për mbi 136 mësues shqiptarë që vinin nga komunitetet shqiptare të shpërndara në diasporë.

Në këtë seminar morën pjesë dy ministret e Arsimit të të dy vendeve, znj. Evis Kushi dhe znj. Arbërie Nagavci. Të pranishëm në këtë seminar ishin gjithashtu zëvendëskryeministrja dhe ministrja e Punëve të Jashtme e Republikës së Kosovës, znj. Donika Gërvalla; zëvendësministrja e Punëve të Jashtme dhe Diasporës e Republikës së Kosovës, znj. Liza Gashi; z. Lavdrim Krashi, kryetar i Nënkomisionit Parlamentar për Diasporën dhe Migracionin; z. Ermal Dredha, kryetar i Bashkisë, Vlorë; znj. Mimoza Hysa, drejtoreshë e Qendrës së Botimeve për Diasporën, si dhe kryetaret e Grupit të përbashkët për organizimin e Seminarit XVI, znj. Shqipe Gashi dhe znj. Anila Ferizaj.

4 DITËT E SEMINARIT

DITA |

Pasditen e datës 30 korrik mësuesit e diasporës u takuan me njëri-tjetrin në sallën kryesore të Universitetit “Ismail Qemali” të Vlorës ku u mirëpritën me një program të pasur kulturor - artistik nga Qendra Kulturore e Fëmijëve në Vlorë dhe një panair i organizuar nga nxënësit e shkollave të qytetit.

Seancat plenare dhe punëtoritë e ndara gjatë seminarit trajtuan tema të ndryshme, duke përfshirë organizimin e pikave shkollore, përdorimin e teknologjisë në mësim dhe rolin e prindërve në suksesin e mësimi. Ditët e punimeve të seminarit u shoqëruan me aktivitete kulturore, si dhe me vizita në vende të rëndësishme historike, si Muzeu i Pavarësisë, Sheshi i Flamurit dhe Manastiri i Zvërnecit. Organizimi i këtij seminarit është shumë domethënës për kultivimin dhe përhapjen e gjuhës shqipe në diasporë. Çka është më e rëndësishmja, nga ky seminar dolën përfundime të rëndësishme, të cilat mund dhe duhet të shërbejnë si udhëzuese për hapat që do të ndërmerren në të ardhmen në këtë fushë.

Siç është bërë traditë, seminari u hap me përshëndetjen e një mësuesi nga diaspora, dhe kësaj here ishte ftuar për të bërë hapjen e punimeve mësuesi nga Gjermania, Adem Shala, i cili, ndër të tjerat, shprehu falënderimin për punën dhe sakrificën e të gjithë mësuesve që japim mësim aktualisht në mërgatë, mirënjohjen për punën dhe kontributin e mësuesve që janë në pension, si dhe respektin për mësuesit që nuk gjenden më në mesin e të gjallëve, meqenëse, siç u shpreh ai: “pesha e Tokës dhe vlera e Mësuesit s’mund të matet”.

Në fjalët e tyre përshëndetëse ministrja e Arsimit dhe Sportit e Republikës së Shqipërisë, znj. Evis Kushi, dhe ministrja e Arsimit, Teknologjisë, Shkencës dhe Inovacionit e Republikës së Kosovës, znj. Arbërie Nagavci, u shprehën për rëndësinë e përpjekjeve të tilla për të ruajtur dhe për të zhvilluar gjuhën dhe kulturën shqiptare në diasporë.

Në fjalën e saj znj. Kushi theksoi: “Për ne shqiptarët gjuha është Kombi dhe pa këtë thesar të çmuar vështirë se do të mbërrinim në këtë ditë, në këtë kohë të artë që po përjetojmë tani, kur Gjuha jonë e bukur Shqipe është gjuha e parë zyrtare e Shqipërisë dhe e Kosovës, është gjuhë zyrtare gjithashtu në Maqedoninë e Veriut, është gjuhë e mbrojtur në trojet ku jetojnë shqiptarë në Kroaci, Slloveni, Bosnjë-Hercegovinë, është gjuhë e integruar në universitete të ndryshme të botës, që lëvrohet shkencërisht në katedra të gjuhës shqipe në të katër anët e globit.

gjuhësor të çdo qytetari evropian. Është në dorën tonë, në aftësinë dhe mençurinë tonë të dimë ta shfrytëzojmë këtë orë të mirë për kombin shqiptar dhe në veçanti për gjuhën shqipe.”

Në përshëndetjen e saj, znj. Arbërie Nagavci e vuri theksin në detyrat që u dalin institucioneve shtetërore për zgjidhje. Ajo tha se: “Është obligimi ynë, i të gjithë neve si dy shtete, Kosova dhe Shqipëria, të sigurohemi që të ofrojmë të gjithë infrastrukturën dhe mbështetjen e nevojshme për institucionalizimin e plotë të mësimi të gjuhës shqipe për fëmijët tanë në diasporë, është obligim i institucioneve tona për

bashkëpunimin ndërinstitucional, është obligim i juve mësuesve të cilët përfaqësoni shoqata të ndryshme, pra, që të kemi një bashkëpunim shumë profesional në mes të shoqatave të ndryshme kudo qofshin ato.”

Seminarin e përshëndetën gjithashtu dhe kryetari i Bashkisë së qytetit të Vlorës, z. Ermal Dredha, kryetari i Nënkomisionit Parlamentar për Diasporën dhe Migracionin, z. Lavdrim Krashi, si dhe dy përfaqësueset e Grupit të përbashkët për organizimin e seminarit, znj. Shqipe Gashi, nga Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit të Kosovës, dhe znj. Anila Ferizaj, nga Ministria e Arsimit dhe Sportit e Shqipërisë.

Po jetojmë në një shekull të ri të favorshëm jo vetëm për sa i përket politikave gjuhësore të shteteve tona shqipfolëse, por edhe politikave në arenën ndërkombëtare. Është koha kur Bashkimi Evropian, në të gjitha dokumentet zyrtare, konventat dhe programet kryesore e ka vënë theksin në respektimin e diversitetit

kulturor e gjuhësor të çdo popullate, qoftë vendase apo të prejardhur, si një kusht i rëndësishëm për ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë materiale dhe shpirtërore të vetë kontinentit, duke i dhënë kështu përparësi shumëgjuhësisë në programet shkollore, me qëllim respektimin e identitetit kulturor dhe

DITA ||

Dita e dytë e seminarit, e drejtuar nga z. Besnik Rama (MAS, Shqipëri) dhe znj. Feime Llapashtica (MASHTI, Kosovë), ishte e ndarë në një seancë plenare dhe pesë punëtori. Në seancën plenare u paraqitën këto tema:

- “Kultura e leximit - faktor i rëndësishëm në ngritjen akademike dhe në ruajtjen e identitetit të nxënësve shqiptarë në diasporë” nga Dr. Murteza Osdautaj.
- “Mësuesi/sja e shkollës shqipe në diasporë ndërmjet kornizave kurrikulare të arsimit parauniversitar në atdhe (Shqipëri e Kosovë) dhe të kurrikulës së mësimi plotësues të gjuhës shqipe dhe të kulturës shqiptare në diasporë e në mërgatë” nga Mr. Nuhi Gashi.

DITA |||

Dita e tretë e seminarit u drejtua nga znj. Mimoza Hysa Çuliqi, drejtoreshë e Qendrës së Botimeve për Diasporën (përfaqësuese e MAS-it, Shqipëri), dhe z. Arian Mustafa (përfaqësues i MASHTI-t, Kosovë). Diskutimet përfshinë prezantime nga Msc. Nadire Rexhepi, Muhamet Idrizi, Msc. Ariola Mukaj me temë: “Mësimi i gjuhës shqipe patriotizëm, nevojë apo sukses personal i nxënësve? Shembulli i Landit të Hamburgut.” Më pas paraqiti kumtesën e tij Mr. Nazmi Heda me temë: “Nxënësit shqiptarë të diasporës përballë situatave shumëgjuhësore në mjediset shkollore”, si dhe Dr. Feime Llapashtica Lipscomb me temë: “Të lexuarit, kompetencë gjuhësore”.

Më pas u vijua sërish me pesë punëtori ku mësuesit Teuta Tabaku (Turqi), Aida Haziri (Mbretëri e Bashkuar), Msc. Miradije Berishaj

(Austri), Donika Qoshi (Itali) dhe Desara Gjonej (Austri) sollën shembuj konkretë nga praktika mësimore në diasporë.

Me shumë interes u prit në këtë seancë dhe bashkëbisedimi i mësuesve të mësimit plotësues në diasporë dhe mërgatë me Ministren dhe zëvendësinistren për Punët e Jashtme dhe Diasporën të Republikës së Kosovës, znj. Donika Gërvalla dhe znj. Liza Gashi.

Drejtueset e larta të politikës shtetërore të Kosovës për diasporën theksuan gatishmërinë për të mirëpritur kërkesat e mësuesve të diasporës, si dhe për të diskutuar konkretisht për një strategji të mirëmenduar për të ndihmuar mësimit dhe gjuhës shqipe në mërgatë.

Pasditen e ditës së tretë, mësuesit patën mundësi të vizitojnë Manastirin e Zvërnecit dhe zonat turistike përfaqë të tij.

- “Karakteristika të mësimit në shkollat shqipe në diasporë” nga Dr. Besnik Rama dhe Msc. Ergisa Bebj.

- “Dyngjësia e padukshme, trajtimi dhe zbatimi i saj në sistemin arsimor bashkëkohor”, paraqitur nga Aurela Konduri dhe Prof. as. dr. Rozana Rushiti.

Gjatë punëtorive të zhvilluara në pesë salla paralele u trajtuan tema, si: organizimi i pikave shkollore, përdorimi i teknologjisë në mësim dhe roli i prindërve në suksesin

e mësimit të gjuhës shqipe, u ndanë përvoja dhe ide për organizimin e orës mësimore, për lojërat gjuhësore dhe kombinimin e roleve mësues-nxënës në mësimin e gjuhës shqipe, nga mësues dhe studiues me përvojë, si: Dr. Vaxhid Sejdiu, Dr. Albana Tahiri, Lindita Budini, Mr. Nexhat Maloku dhe Anila Berberi.

Pasditen e ditës së dytë u organizua një vizitë në Muzeun e Pavarësisë dhe një shëtitje në Sheshin e Flamurit dhe në lagjen historike Muradije në Vlorë.

Në ditën e katër dhe të fundit u prezantua punimi i Dr. Mimoza Hysa me temë: “Shqipja në diasporë: Politikat shtetërore të Shqipërisë dhe të Kosovës për mësimitdhënien e gjuhës shqipe në diasporë”.

Në përmbyllje u paraqitën përfundimet e seminarit dhe u shpërndanë certifikatat për mësuesit pjesëmarrës.

1. Domosdoshmëria e bashkëpunimit ndërinstitucional dhe ndërshtetëror (Shqipëri, Kosovë, Maqedoni e Veriut) për ruajtjen dhe mbështetjen e gjuhës shqipe në diasporë.
2. Zbatimi i marrëveshjeve të përbashkëta mes Shqipërisë dhe Kosovës (MAS dhe MASHTI) për mbështetjen e mësimit plotësues në diasporë.
3. Krijimi i kushteve për marrëveshje ndërshtetërore mes vendeve shqipfolëse dhe vendeve të BE-së për përfshirjen e mësimit të gjuhës shqipe si lëndë me zgjedhje në zbatim të së drejtës për ruajtjen e gjuhës amtare.
4. Nevoja për trajnime të vazhdueshme të mësuesve në diasporë.
5. Mundësimi i konkursit të dijes për fëmijët e diasporës, si aktivitete nxitës dhe promovues për gjuhën shqipe.
6. Domosdoshmëria e krijimit të urave të bashkëpunimit mes programeve, katedrave dhe departamenteve të gjuhës shqipe në vende të ndryshme të botës me shkollat / kurset e gjuhës shqipe.
7. Certifikimi i Gjuhës Shqipe sipas Kornizës evropiane për gjuhët e huaja (Common European Framework of Reference for Languages).
8. Bashkërendimi i iniciativave ekzistuese që krahas ndihmës së tanishme me libra dhe mjete mësimore për shkollat ku mësohet gjuha shqipe, të organizohet dhe shpërndarja falas dhe në mënyrë të vazhdueshme e librave akademikë dhe botimeve periodike nëpër bibliotekat kryesore akademike në botë.
9. Hartimi i një projekti për pajisjen me libra shqip të bibliotekave kryesore në vende të ndryshme të botës.
10. Bashkëpunimi me festivalet kryesore ndërkombëtare për prani dhe prezantim të gjuhës dhe letërsisë shqipe.
11. Mundësimi i zgjerimit të projektit të dygjuhësisë nëpërmjet mbështetjes së përkthyesve të huaj të interesuar për përhapjen e gjuhës dhe letërsisë shqipe.
12. Mundësimi i mbështetjes së revistave kulturore të diasporës që promovojnë gjuhën dhe letërsinë shqipe.

JANË RRITUR JASHTË SHQIPËRISË, TË CILËN E VIZITOJNË NJË HERË NË VIT APO MË RRALLË. PËRPIQEN TË KUPTOJNË DIÇKA NGA KUJTIMET E MBARTURA TEKSA VIZITOJNË SHTËPITË, RRUGËT, QYTETET KU JANË RRITUR PRINDËRIT E TYRE, TË LIDHIN COPËZA NGJARJESH E HISTORISH TË TREGUARA NGA ATA. PËR KËTA FËMIJË SHQIPËRIA ËSHTË VENDI I PRINDËRVE, VENDI I ORIGINËS, DHE DO TË DUHET MË SHUMË SE SA VIZITAT E SHKURTRA PËR TA NDJERË KËTË VEND ATDHEUN E TYRE.

NDOSHTA NË TË ARDHMEN.

Hapi i parë u hodh, këtë verë, me “Shkollën Verore të fëmijëve nga diaspora”, nismë e Qendrës së Botimeve për Diasporën.

Nuk është një shkollë në kuptimin e mirëfilltë, por një mundësi për të afruar fëmijët shqiptarë të rritur jashtë atdheut me vendin e origjinës, sepse dëshira për t’u kthyer në atdheun e të parëve nis nga Gjuha: njohja e gjuhës dhe e kulturës së origjinës shtrën rrugën e afrit me vendin amë dhe rrit mundësinë e kthimit.

Për këtë përvojë të parë u zgjodhën fëmijët e shkollës shqipe në Greqi, një nga vendet me numrin më të madh të shqiptarëve në diasporë. Ata patën mundësinë të ndjekin mësimet e gjuhës shqipe dhe të kulturës shqiptare, të vizitojnë qytete të ndryshme me rëndësi historike dhe kulturore të Shqipërisë, të përfshihen në aktivitete zbavitëse, të gjitha këto kanë kryefjalë gjuhën si pjesë e rëndësishme e vetëdijes dhe identitetit kombëtar.

SHKOLLA VERORE

AMBASADORËT E ARDHSHEM TË
KULTURËS SHQIPTARE NËPËR BOTË

SHKOLLA VERORE

NJË UDHËTIM GJUHËSOR,
NDËRVEPRUES, NJOHËS E
ARGËTUES KUSHTUAR GJUHËS
SHQIPE E KULTURËS SHQIPTARE

Në këtë udhëtim gjuhësor e kulturor morën pjesë 10 nxënës të shkollave e kurseve të gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare në Athinë, të Greqisë, të shoqëruar nga 2 prej mësuesve të tyre, të cilët gjithashtu kanë një detyrë të caktuar në Lidhjen e Mësuesve Shqiptarë në Greqi (LMSHG), përkatësisht: z. Pjerin Lleshi, kryetar i Lidhjes së Mësuesve Shqiptarë në Greqi dhe znj. Klarita Selmanaj, anëtare e Kryesisë së Lidhjes së Mësuesve Shqiptarë në Greqi.

Shkolla verore kishte për qëllim të ofronte një përvojë edukative dhe argëtuese për fëmijët e diasporës shqiptare që të njiheshin më mirë me gjuhën amtare, kulturën dhe historinë e Shqipërisë.

Ajo ofroi një kombinim të aktiviteteve gjuhësore dhe kulturore për të rritur aftësitë e nxënësve në të folurën e gjuhës shqipe, si dhe nxiti bashkëpunimin dhe krijimin e lidhjeve të reja shoqërore. Nxënësit mësuan rreth gjuhës shqipe, ruajtjes së saj përmes orëve praktike mësimore, ekskursioneve që u zhvilluan në disa qytete, sipas programit dhe aktiviteteve të mirëpërcaktuara paraprakisht nga Qendra e Botimeve për Diasporën dhe mësuesit shoqërues.

Dita e parë filloi me një mirëseardhje të ngrohtë nga ministrja e Arsimit dhe Sportit, znj. Evis Kushi, e cila jo vetëm i uroi nxënësit për mirëseardhjen, por u dhuroi një paketë me libra dygjuhësh nga Qendra e Botimeve për Diasporën.

Në ditët pasuese, nxënësit vizituan Tiranën, kryeqytetin historik, ku u njohën me trashëgiminë kulturore dhe historike të vendit. Ata patën rastin të merrnin pjesë në takime me autore të librave për fëmijë, duke përfshirë “Ora shqip”, një takim në shkollën nëntëvjeçare “Kosova” me autoren e librave për fëmijë, znj. Rudina Çupi. Këtu nxënësit patën mundësi të takojnë bashkëmoshatarë të tyre e të lidhin miqësi të reja.

NJOHJA ME QYTETIN E TIRANËS DHE FAKTE INTERESANTE, HISTORIKE E KULTURORE

Njohja me qytetin e Tiranës dhe fakte interesante, historike e kulturore të qytetit, vazhdoi me vizitat në Muzeun Historik Kombëtar, në Kalanë e Tiranës, në Bashkinë e Tiranës, si dhe me një shëtitje në shëtitoren kryesore.

Gjatë **ditës së dytë**, nxënësit morën pjesë në një aktivitet të organizuar në Presidencë, dedikuar Nënë Terezës ku patën mundësinë të takojnë presidentët e dy vendeve shqipfolëse, Shqipërisë dhe Kosovës z. Bajram Begaj, dhe znj. Vjollca Osmani, si dhe Zonjën e Parë të Shqipërisë Armanda Begaj. Zonja e Parë i shoqëroi nxënësit për një vizitë në pallatin presidencial dhe u dhuroi një paketë me libra. Pas kësaj ata vizituan Lezhën, një qytet me rëndësi historike, arkeologjike dhe kulturore. “Ora Shqip”, e kësaj dite ishte planifikuar si një takim me autoren znj. Lulëzime Celami, në bibliotekën e shkollës “Besëlidhja” në Lezhë.

Dita e tretë e shkollës verore u shenjua nga një takim me poeten dhe fotografen znj. Rozafa Shpuza në galerinë Oda, ku nxënësit u njohën më shumë rreth historisë, kulturës dhe traditave të qytetit të Shkodrës. Vizitat në Memorialin e Skënderbeut dhe Kalanë e qytetit të Lezhës i shtuan përvojat e tyre kulturore në këtë takim.

Udhëtimi vijoi në drejtim të qytetit të Krujës, ku nxënësit vizituan Kalanë e Krujës, Muzeun e Kalasë dhe Pazarin e Vjetër të qytetit. Gjatë gjithë këtij udhëtimi, ata jo vetëm panë vende të reja, por edhe përcollën komunikimin në gjuhën shqipe dhe pasuruan fjalorin e tyre.

Dita e katërt e shkollës verore zhvilloi aktivitetin “Ora Shqip” në Qendrën e Botimeve për Diasporën, ku nxënësit treguan një entuziazëm të veçantë dhe një komunikim më të lirshëm. Programi përfshiu edhe një vizitë në Kalanë e Petrelës dhe një bashkëbisedim në TV Klan me moderatoren Rudina Magjistarin.

Në ditën e fundit të tyre në Shqipëri, nxënësit vizituan Beratin dhe qytetin e gurtë, Gjirokastrën, u njohën me kulturën dhe historinë e tij, dhe u angazhuan në një aktivitet të quajtur “Check In Fest”. Pas një periudhe të pasuruar me njohuri dhe emocione, ata u nisën drejt Athinës me dëshirën e madhe për t’u kthyer, duke lënë pas një projekt të suksesshëm që tërhoqi vëmendjen e shumë institucioneve dhe shtoi interesin për projekte të ngjashme në të ardhmen. Ecuria e këtij udhëtimi të pasuruar u përcoll në faqet e internetit dhe rrjetet sociale, duke shtuar kërkesat dhe interesimin e mëtejshëm për realizimin e këtij projekti në vazhdimësi.

ENTUZIAZMI

I FËMIJËVE

tregoi që nuk duhet harruar për asnjë çast se ka një Shqipëri tjetër në botë. Shumë më të madhe. Fëmijët që ndjekin mësimin e gjuhës shqipe në mërgatë janë vajza dhe djem që do të donin të jetonin qoftë edhe për pak ditë në ato vende nga ku prindërit, gjyshërit dhe stërgjyshërit u larguan për një të ardhme më të mirë. Ata nuk janë turistë në kuptimin tradicional të fjalës. Ata nuk vijnë thjesht për t'u kënaqur për pak kohë, por për të krijuar histori të reja dhe për të mbushur valixhen me kujtime e me rrëfime që do t'ua përcjellin më pas miqve, shokëve në vendin ku jetojnë, duke u bërë kështu ambasadorë të kulturës së tyre të origjinës.

SHKOLLA VERORE

e fëmijëve të diasporës synon të ndërtojë rrugët e kthimit në atdhe përmes gjuhës shqipe. Pra, le të jetë kjo shkollë një mundësi reale për shqiptarët e vegjël të mërgatës, me qëllim që të rriten me dashurinë dhe krenarinë për vendin e origjinës.

Le të formojmë kështu
ambasadorët e ardhshëm të gjuhës
dhe kulturës shqiptare nëpër botë.

MËSIMI I GJUHËS
SHQIPE NË GREQI
ORGANIZOHET PËRMES
LIDHJES SË MËSUESVE
SHQIPTARË NË
GREQI (LMSHG) DHE
PËRFSHIN 35 KURSE TË
GJUHËS SHQIPE DHE
KULTURËS SHQIPTARE,
TË SHPËRNDARA
KRYESISHT NË QYTETET
KRYESORE TË GREQISË,
POR EDHE NË ISHUIJ.

GJUHA SHQIPE

NË GREQI

Këtë vit shkollor, funksionuan njëzetë e shtatë prej tyre dhe rreth 700 nxënës mbyllën me sukses vitin shkollor 2022-2023. Numri i nxënësve varion nga viti në vit. Në Greqi, mësimi bëhet zakonisht në fundjavë, për rreth dy orë.

Shkolla verore ofroi një kombinim të aktiviteteve gjuhësore dhe kulturore për të rritur aftësitë e nxënësve në të folurit e gjuhës shqipe, si dhe nxiti bashkëpunimin dhe krijimin e lidhjeve të reja shoqërore.

Njohja e gjuhës dhe kulturës së origjinës shtron rrugën e afrimit me vendin amë dhe rrit mundësinë e kthimit.

Nga YLLKA LEZO

DR. ADRIANA FISHTA-BEJKO

INTERVISTË

Dr. Adriana Fishta-Bejko lindi dhe u rrit në Shkodër. Ka mbaruar studimet e larta me medalje ari në Fakultetin e Gjuhëve të Huaja në Universitetin e Tiranës. Pas mbarimit të studimeve, punoi si mësuese e gjuhës angleze në Peshkopi, në Shkollën e Mesme të Gjuhëve të Huaja dhe në shkollën “Çajupi” në Tiranë, dhe në periudhën 1977-1990 në gjimnazin “Qemal Stafa”, ku u shqua për futjen e metodave të reja didaktike dhe shkencore në mësimin e gjuhës angleze. Në periudhën 1990-1994 ka punuar si inspektore arsimit në Drejtorinë Arsimore të Tiranës. Gjatë kësaj kohe ka qenë shumë aktive si përfaqësuese e Shqipërisë pranë Këshillit Britanik dhe Qendrës Kulturorë

Amerikane. Ajo mundësoi ardhjen e kompjuterëve dhe magnetofonave të parë për mësimin e anglishtes në shkollat shqiptare.

Departamenti Amerikan i ofroi një bursë studimi “Fullbright” për Drejtimin Demokratik të Arsimit. Në vitin 1994 ajo shkoi me studime në Kaliforni. Më 1997 mbaroi Masterin (Master Degree) dhe në pamundësi për t’u kthyer në Shqipëri (koha e trazirave të 1997-ës), aplikoi për të emigruar në Kanada. Më 1999, emigroi me familjen në Kanada dhe filloi punën si Drejtoreshë e programit ESL dhe pedagoge për Trinity Western University në Vancouver. Gjatë qëndrimit të saj në Kanada ajo punoi në arsim si pedagoge dhe shefe katedre në dy universitete në Calgary dhe si drejtoreshë për marrëdhëniet me jashtë në universitet në San Diego, Kaliforni. Gjatë gjithë karrierës së saj 45-vjeçare dr. Fishta-Bejko i ka mbetur besnike detyrës fisnike të mësuesit duke kontribuar në tri kontinente dhe shumë shtete të botës. Për kontributin e vazhdueshëm që ka dhënë në fushën e arsimit, në pedagogji dhe psikologji, ajo është emëruar dhe nderuar disa herë me çmime prestigjioze. Në vitin 2002 u laureua me çmimin “WHO’S WHO” në administratë dhe drejtim për kontinentin amerikan për vitin 2001-2002. Më 2007 mori gradën “Doctor of Education” në Universitetin e Calgary-t, si dhe botoi në vazhdimësi disa libra e studime shkencore për mësimin e gjuhës angleze si gjuhë të huaj. Në vitin 2016, u nderua me çmimin “Teacher of the year” në Calgary. Më 2018 ishte laureate e titullit prestigjioz të klasit të parë “Emigrant of Lifetime Achievement” për Calgary, Alberta. Në maj të vitit 2018, dr. Fishta-Bejko u zgjodh kryetare e bordit të shkollës shqipe “Foleja e Shqiponjave” në Calgary Alberta.

Dr. Fishta-Bejko është intelektuale e njohur si mësimdhënëse, lektore, pedagoge në mjaft universitete botërore, autore, studiuese shkencore, prezantuese në mjaft konferenca ndërkombëtare, përfaqësuese e mësuesve dhe universiteteve në organizata lokale dhe ndërkombëtare. Gjatë 45 viteve si edukatore ka krijuar raporte me drejtues të arsimit, prindër dhe nxënës, duke pasur një ndikim pozitiv në vende të ndryshme të botës për trajnimin e mësuesve në fushën e mësimdhënies, në disa kontinente dhe shumë shtete.

Në Samitin e Dytë të Diasporës Shqiptare, ajo u nderua me çmimin “Ambasadore Kombi” nga qeveria shqiptare.

Dr. Fishta-Bejko i ka kushtuar gati 30 vite të jetës së saj në emigracion mbrojtjes së identitetit shqiptar në diasporë. Qëllimi i saj është ruajtja e gjuhës shqipe dhe traditave shqiptare veçanërisht tek brezi i dytë dhe i tretë i emigrantëve shqiptarë kudo në botë. Për këtë arsye ajo ka nisur formimin e bordit mbarëkombëtar të mësimin në shkollat e diasporës, i cili do të reformojë dhe do të unifikojë mësimdhënien e gjuhës shqipe në diasporë.

Cila është historia juaj e ikjes nga Shqipëria dhe si ndikoi te ju ky ndryshim?

Vendimi për t'u larguar nga atdheu është shumë i vështirë, por për mua në fillim ishte i lehtë, sepse mendoja se ky largim do të ishte i përkohshëm. Pas përfundimit të studimeve, unë do të kthehesha dhe do të kontribuoja në përmirësimin e sistemit arsimor në Shqipëri. Fatkeqësisht, ky plan dështoi pasi periudha në të cilën unë planifikoja të kthehesha në Shqipëri ishte shumë e rrezikshme për dy djemtë e mi adoleshentë. Ishte një vendim i dhimbshëm aplikimi për të emigruar në Kanada, por nuk kisha rrugë tjetër. Edhe sot e vuaj këtë vendim dhe përpiqem ta “kompensoj” ndjenjën e “fajit” që nuk vazhdova të kontribuoj për arsimin në Shqipëri, duke u mësuar gjuhën shqipe fëmijëve shqiptarë në diasporë.

A qe e lehtë përfshirja në komunitetin shqiptar në vendet ku emigruat? Si ishte i organizuar ai atëherë dhe a ka ndryshuar ky organizim sot?

Për çdo emigrant që arrin rishtas në një vend të huaj nuk është e lehtë të lidhet me shqiptarët si komunitet, pasi shoqatat e shqiptarëve në shumicën e rasteve nuk kanë një “strategji” të qartë për të marrë informacion për arritjen e bashkatdhetarëve në qytetin e tyre. Ndoshta është koha që çdo shoqatë të hartojë një strategji të tillë, pasi ditët dhe javët e para në një vend të huaj janë shumë të vështira. Mendoj që edhe përfaqësitë tona diplomatike duhet të luajnë një rol të rëndësishëm në periudhën e stabilizimit të emigrantëve të rinj, duke pasur një listë të gatshme për proceset dhe detyrimet zyrtare dhe adresat e duhura për regjistrimin në vendbanimin e ri, marrjen e numrit social, gjetjen e banesës, regjistrimin e fëmijëve në shkolla, gjetjen e vendit të punës etj.

Kur arritëm në San Diego, Kaliforni në vitin 1994 na thanë se nuk ka shqiptarë në atë qytet. Kjo na mërziti shumë, sepse donim që djemtë tanë të kishin shokë shqiptarë, me të cilët të shoqëroheshin. Fillova të “hulumtoj” duke marrë librin tejet të vëllimshëm të telefonave (qytet me 3.251.000 banorë) dhe identifikova mbiemra që më tingëllonin si mbiemra shqiptarë. Pasi bëra një listë prej 80 numrash telefoni, të mundshëm për familje shqiptare, u telefonova duke i ftuar të merrnin pjesë në festën e flamurit që u mbajt për herë të parë në datën 28 nëntor të vitit 1994. Ishte një moment shumë emocional kur mbi 35 shqiptarë u mbledhën në këtë festë që shënoi fillimin e shoqatës së shqiptarëve në San Diego. Sot gjendja është shumë më e mirë pasi ne kemi shoqata të organizuara më mirë, por komuniteti duhet të tregojë më shumë gatishmëri për të qenë sa më aktiv dhe jo indiferent ndaj këtyre shoqatave. Në mënyrë të veçantë, duhet të ndryshojë mendësia e krijuar se mund ta konsiderosh veten pjesë të diasporës vetëm duke marrë pjesë në “ahengjet” e organizuara për festën e flamurit të Shqipërisë apo të Kosovës dhe për 8 marsin.

Si është lidhja juaj me gjuhën amtare dhe si ka ndryshuar kjo lidhje për shkak të emigrimit?

Për sa i përket ruajtjes së gjuhës amtare, ne përpiqemi të ndjekim shembullin e mrekullueshëm të vëllezërve tanë arbëreshë, të cilët e ruajnë gjuhën edhe 600 vjet pasi janë larguar nga Shqipëria. Në këtë drejtim ka disa arritje, por ka shumë punë për të bërë. Në familjen tonë flitet vetëm shqip. Edhe mbesa ime (4 vjeçe), edhe nipi im (2 vjeç), të cilët kanë lindur në Kanada, flasin shqip me ne dhe anglisht me të tjerët. Ata e identifikojnë veten si shqiptarë. Edhe librat që lexojnë janë në gjuhën shqipe. Një moment shumë emocional ishte

kur vizituam kopshtin zoologjik në Calgary dhe mbesa sapo pa një skulpturë shqiponje, vrapoi e përqafoi dhe i tha: “O shqiponja, edhe unë jam shqiptare”. Në radhë të parë, ne kurbetçinjtë duhet të kuptojmë se edukimi i fëmijëve tanë me krenarinë si shqiptarë fillon në familje dhe pastaj vazhdon tek pjesëmarrja në shkollat shqipe në diasporë. Secili individ bën zgjedhjen e tij për mënyrën se si i edukon fëmijët e tij dhe si e organizon jetën në familjen e tij, por kjo zgjedhje do të ketë një ndikim shumë serioz në krijimin e identitetit të tij në diasporë. Çdo lëvizje në një qytet apo shtet të ri shoqërohet me atë që në psikologji njihet si “krizë identiteti”. Ky koncept është identifikuar për herë të parë nga psikologu Erick Erickson (1969). Kjo është një periudhë kur ndjenja e pasigurisë në vetvete shkakton një krizë identiteti, ku individ i ose vendos të ruajë me krenari identitetin e vendit amë dhe të mësojë karakteristikat e identitetit të vendin pritës; ose nga pasiguria që e shoqëron, kërkon të përqafojë me çdo kusht identitetin e vendit pritës duke neglizhuar identitetin e vërtetë të vendit amë. Kjo sjell asimilimin në vendin pritës, por kriza e identitetit mbetet një plagë e pazgjidhur në formimin e identitetit të atij individ. Me këtë dua të them se, çdo emigrant e zgjedh vetë nëse do të njihet si një qytetar global që është krenar për trashëgiminë e tij të shkëlqyer shqiptare apo të kthehet në një endacak qyqan, pa një identitet të vetin dhe me një identitet karikaturë të stisur të vendit pritës.

Po me gjuhën e vendit ku jetoni, si është kjo lidhje?

Një nga sfidat më të mëdha të integritimit në vendin pritës është mësimi i gjuhës së atij vendi. Ka emigrantë që lëvizin në një vend të huaj pa e ditur gjuhën, me pretendimin se do ta mësojnë

gjuhën pasi të arrijnë në vendin pritës dhe kjo është thjesht një mendjelehtësi me pasoja serioze për mirëqenien e tyre dhe të familjes në vendin pritës. Kjo për faktin e thjeshtë se nuk jetohet në një vend të huaj pa ditur gjuhën e atjeshme; pa gjuhë, detyrohesh të pranosh punë të rëndomta, të cilat paguhën me rrogë minimale, me të cilën emigranti vazhdon të jetojë poshtë nivelit të varfërisë. Kjo ndikon negativisht si për individin, ashtu edhe për fëmijët e tij. Ai jo vetëm do të ketë probleme të karakterit ekonomik, por edhe si prind nuk do të jetë në gjendje të mësojë gjuhën si duhet dhe si rezultat s'do mund ta ndihmojë fëmijën për të arritur rezultate në arsimim në vendin pritës. Kjo do të ndikojë negativisht në të ardhmen e fëmijës dhe do të krijojë një rreth vicioz varfërie edhe për brezat e ardhshëm.

Personalisht, unë nuk e kam përjetuar këtë problem pasi kam jetuar në vende anglishtfolëse dhe isha specializuar në fushën e gjuhës dhe letërsisë angleze në Universitetin e Tiranës.

Si ka ndryshuar qasja juaj ndaj mësimdhënies, për shkak të vendit ku jetoni? A mund të bëni një krahasim?

Që në fillim dhe me shumë krenari dua të theksoj se përgatitja shkencore, linguistike dhe didaktika me të cilën na përgatiti shkolla shqiptare janë të shkëlqyera dhe për këtë i jemi mirënjohës atdheut dhe profesorëve tanë të mrekullueshëm, të cilët na përgatitën për të konkurruar me dinjitet kudo në botë. Nëse ka diçka të re që kemi mësuar nga përfundimi në qasjen ndaj mësimdhënies është zhërvjelltësia e mësimi duke vënë nxënësin dhe trurin në qendër të vëmendjes dhe jo vetëm kujtesën, e cila çon tek i mësuar i përmendësh dhe riprodhues. Në mënyrë të veçantë për fushën time të studimit, që është “mësimi i gjuhës me bazë

trurin”, kjo zhdërvjelltësi që zhvillon të mësuarin kritik është shumë e dukshme. Kjo na mungonte në shkollat tona në Shqipëri. Megjithatë, duke pasur parasysh që ne bënim mësim me një libër bardhë e zi dhe me një shkumës dhe dërrasë të zezë, arritjet tona ishin shumë të larta. Në kontinentin amerikan, megjithëse harxhohen miliona dollarë për mësimin e anglishtes për miliona fëmijë të emigrantëve, rezultatet janë të vajtueshme dhe nuk mund të krahasohen me rezultatet që arrinin nxënësit e mi të mrekullueshëm në gjimnazin “Qemal Stafa” gjatë 14 viteve që pata privilegjin t’i mësoj.

Ju jetoni prej dekadash në Kanada, si ka ndryshuar ndër vite interesi i emigrantëve shqiptarë atje për të mësuar shqip?

Me keqardhje duhet të pranoj që interesi për mësimin e gjuhës shqipe në diasporë është shumë i ulët sot, në grupin që do t’i quaj “diaspora e re”, pra familjet që kanë emigruar pas viteve 1990. Në bazë të një studimi të organizatës joqeveritare “Germin” rezulton që në shkollat shqipe në diasporë marrin pjesë vetëm 5%-10% e fëmijëve të moshës shkollore. Kjo shifër tregon një ulje të dhimbshme të interesit për të mësuar gjuhën dhe traditat tona tek brezi i dytë apo i tretë i emigrantëve shqiptarë. Përveç arsyeve të përmendura më lart që lidhen me krizën e identitetit tek emigrantët, një faktor serioz që e ul interesin për pjesëmarrje në shkollat shqipe është edhe vetë cilësia e mësimdhënies në këto shkolla. Me gjithë përpjekjet e shumë mësuesve patriotë në diasporë që me përkushtim shembullor përpiqen t’i mbajnë gjallë këto shkolla, gjendja aktuale e tyre është shumë “laramane” dhe nuk kanë as kërkesa dhe as arritje të hartuara qartë dhe me baza shkencore. Kjo vjen si rezultat i mungesës së mbështetjes serioze shkencore dhe financiare nga qeveria

shqiptare dhe ajo e Kosovës. Si rezultat, shkollat organizohen në forma amatoreske dhe gjendja e rezultateve mund të krahasohet me atë të një magazine pa inventar. Kohët e fundit po bëhen përpjekje për të reformuar shkollat e diasporës, gjë që, pa mohuar përpjekjet e deritanishme, do të shënojë fillimin e një kapitulli të ri dhe me metoda bashkëkohore në mësimdhënien e gjuhës shqipe në diasporë. Tashmë mësuesit kanë mundësi të aksesojnë online materialet didaktike plotësuese “Mëso shqip” që mbështeten në filozofi të reja në mësimdhënie dhe në mësimnxënie. Shkolla “Foleja e Shqiponjave”, në Kanada është një nga pionieret në këtë drejtim.

Sipas këndvështrimit tuaj, a ka ndërveprim midis mësuesve të gjuhës dhe kulturës shqiptare në diasporë?

Bashkëpunimi i mësuesve ka qenë sporadik dhe kryesisht ka mbetur në iniciativa individuale të mësuesve. Vitet e fundit janë organizuar 2-3 seminare kualifikuese, por nuk mund të flitet për një strategji të organizuar ku mësuesit të kenë mundësinë të shkëmbejnë përvojat në mënyrë të vazhdueshme. Për këtë arsye, po fillon punën Bordi mbarëkombëtar i Mësimdhënies në Diasporë, si një forum që do të bashkërendojë qasjet dhe mendësitë që do të informojnë mësimdhënien në shkollat e diasporës. Gjithashtu, po bëhen përpjekje që të përmirësohet bashkëpunimi ndërmjet Ministrisë së Arsimit dhe Sportit të Republikës së Shqipërisë dhe Ministrisë së Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit të Republikës së Kosovës, në mënyrë që baza mësimore dhe didaktike kudo në diasporë të jetë e unifikuar dhe mbi baza shkencore. Për këtë ka shumë punë për të bërë, por është e rëndësishme që të gjithë faktorët (qeveritë, ministritë,

prindërit dhe mësuesit) tashmë janë në unison për bazat filozofike, didaktike dhe linguistike mbi të cilat do të mbështetet mësimdhënia në shkollat e diasporës.

Si e keni ndërtuar marrëdhënien tuaj me nxënësit e gjuhës dhe kulturës shqiptare në Kanada?

Që në fillim dua të theksoj se ditët kur takohem me fëmijët në shkollat shqipe janë ditët më të bukura që mund të më dhurohen. Fëmijët janë engjëjt tanë dhe e ardhmja e kombit. Ata të shohin në dritë të syrit, por në të njëjtën kohë, janë edhe kritikët më fisnikë që mund të bëhen. Të rriturit duhet të mos harrojnë që këta fëmijë janë të integruar në shkollat kanadeze, ku mësimdhënia është shumë e zhdërvjelltë dhe detyra e mësuesit është që ta bëjë mësimin sa më argëtues. Për këtë arsye edhe ne po e ndërtojmë mësimdhënien në shkollat tona të mbështetur në ekskursione, projekte dhe përfshirje në festat dhe traditat tona kombëtare. Çdo gjë është e organizuar në mënyrë argëtuese dhe fëmijët marrin pjesë me dëshirë. Mësuesit dhe mësueset e nderuara në shkollat shqipe në diasporë punojnë me një përkushtim shembullor për të transmetuar dijet mbi gjuhën shqipe, traditat dhe kulturën tonë tek fëmijët e diasporës.

Përse e këshilloni mësimin e gjuhës shqipe dhe të kulturës shqiptare për të rinjtë atje?

Siç e theksova edhe më lart, ne kurbetçinjtë këtu ku jetojmë larg atdheut i kemi rrënjët në rrërë, kurse në atdhe i kemi rrënjët në shkëmb. Për të ruajtur ato rrënjë të stërgjyshërve tanë, duhet të mësojmë gjuhën dhe kulturën shqiptare. Kur je larg atdheut atëherë e kupton vlerën e tij dhe të mungon më shumë. Faik Konica thoshte: “Duhet të jesh jashtë Shqipërisë, të jesh larg,

për të kuptuar se ç’forcë e ç’bukuri të ëmbël ka për veshët kjo fjalë “Shqipëri”. Ne duhet t’ua transmetojmë këtë “bukuri të ëmbël” brezave të rinj në diasporë duke u folur për Onufrin dhe për Skënderbeun, për motrat Qiriazi dhe Frashëllinjtë, për flamurin dhe dybekun, ku gjyshja e tyre përgatiste gjalpin e freskët dhe dhallin e shijshëm.

Një jetë të tërë kushtuar mësuesisë, çfarë vlere ka marrë profesioni juaj në diasporë?

Përveç shumë gjërave të tjera, qenia mësuese në diasporë më ka dhënë mundësinë e krijimit të një botëkuptimi global për rëndësinë e edukimit për të mirën e njerëzimit. Ky profesion human garanton vazhdimësinë e jetës në globin tonë. Tani e shoh veten si mësuese shqiptare që i shërben humanizmit global. Kam pasur privilegjin të trajnoj mësuese nga e gjithë bota dhe në çdo moment kam nderuar veten time si edukatore shqiptare. I madhi i Rilindjes Kombëtare, Sami Frashëri thotë: “Nëse do të mbjellësh për një vit, mbill misër e grurë; nëse kërkon të mbjellësh përgjithmonë, mbill arsim dhe kulturë”. Dhe unë kam mbjellë “arsim dhe kulturë” kudo në botë, në Pekin, Seul, Tokio, Tiranë, Calgary, Korçë apo San Diego.

Një fjalë të fundit për bashkatdhetarët...

Ndoshta ndonjëherë shohim që problemet janë të shumta dhe nuk po zgjidhen ashtu siç duam ne. Në këto raste mund të biem edhe në pesimizëm, por unë i kthehem shenjtëreshës sonë kur thotë: “Unë e vetme nuk mund të ndryshoj botën, por mund të hedh një gur në ujë e të krijoj valëzime”. Edhe unë do të përpiqem të krijoj “valëzime” në të mirën e ruajtjes së identitetit kombëtar në diasporë. Një diasporë aktive dhe e bashkuar do ta arrijë këtë qëllim.

Nga AURELA KONDURI

BRIEFFREUNDSCHAFTEN OSE

MIQËSIA POSTARE

AJO QË NA BASHKON ËSHTË GJUHA

Sipas përkufizimit në Wikipedia, Brieffreundschaften (e shqipëruar në miqësia postare) është një korrespondencë personale nëpërmjet këmbimit të letrave midis dy personave që jetojnë në distancë.

MIQËSITË POSTARE JANË NJË MËNYRË E MREKULLUESHME PËR TË BËRË MIQ TË RINJ NGA E GJITHË BOTA DHE PËR TË MARRË NJË PASQYRË TË JETËS SË PËRDITSHME TË KOMBEVE TË TJERA PËRMES LETËRKËMBIMIT. NË NJË MËNYRË KREJT TË NATYRSHME NXËNËSIT DO TË PËRMIRËSOJNË AFTËSITË E TYRE TË KOMUNIKIMIT NËPËRMJET SHOKËVE TË RINJ QË JETOJNË NË VENDE TË NDRYSHME TË BOTËS.

Sot, falë teknologjisë moderne, miqësia postare mund të zhvillohet jo vetëm me letra të shkruara me dorë e që dërgohen me postë, por edhe nëpërmjet postës elektronike. Zhvillimi i kompetencave të leximit, të shkrimit, të shprehjes dhe të mendimit tek nxënësit është detyra kryesore e punës sonë. Për t'i zhvilluar natyrshëm këto kompetenca, duhet të zgjojmë tek nxënësit dëshirën për të shkruar, për të lexuar dhe për të komunikuar. Miqësia postare përdoret në shkolla në aspektin pedagogjik edukativ, pasi përveç mësimi dhe përmirësimit të gjuhës, fokusi është në zgjerimin e horizontit të nxënësve, duke njohur jetën e bashkëmoshatarëve të tyre që jetojnë në vende të ndryshme të botës. Teksa në shkolla kjo metodë përdoret për përmirësimin e gjuhëve të huaja, ne mund ta përdorim këtë mjet për të zhvilluar tek nxënësit kompetencën e leximit, shkrimit dhe

dëgjimit, si dhe për ta bërë mësimin e gjuhës shqipe më tërheqës dhe më të natyrshëm, duke “përdorur” kuriozitetin e nxënësve për bashkëmoshatarët shqiptarë që jetojnë në vende të tjera në mbarë botën.

Qëllimi në mësimdhënien e gjuhës shqipe në diasporë është përmirësimi i komunikimit të nxënësve në gjuhën shqipe, duke u përpjekur të gjejnë fjalët e duhura për të shprehur ndjenjat dhe mendimet e tyre, por edhe zgjerimi i horizontit, duke ushtruar gjuhën shqipe si një mënyrë për të mësuar mbi vendet dhe kulturat e tjera. Një praktikë e tillë do të shërbente për forcimin e identitetit të tyre personal dhe kombëtar.

Miqësia postare do të shërbejë edhe për rrjetëzimin e nxënësve dhe të mësuesve, të cilët, duke komunikuar, do të gjejnë veçori dalluese dhe të përbashkëta në mësimin e gjuhës shqipe në diasporë.

LE TË SHËRBEJË KY PROJEKT PILOT SI SHKËNDIJA E PARË E NJË SHKËMBIMI, BASHKËPUNIMI, KOMUNIKIMI NDËRMJET TË GJITHA SHKOLLAVE DHE KLASAVE SHQIPE KUDO QË ATË NDODHEN.

Në qendër të këtij projekti janë nxënësit dhe komunikimi i tyre me bashkëmoshatarët shqiptarë që jetojnë në vendet e tjera të Evropës, Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe Kanada, duke shkëmbyer njohuritë mbi vendin ku ata jetojnë dhe aftësitë e tyre.

Në rast se nxënësit kanë vështirësi në shkrimin e gjuhës shqipe, atëherë, për nivelin e parë dhe të dytë, është mirë të përgatitet një model sipas aftësive të nxënësve (p.sh., modeli mund të përgatitet dhe të tregohet në PowerPoint Templates).

Një projekt pilot me këtë temë u zhvillua gjatë vitit shkollor 2021–2022 ndërmjet shkollës Albanian American Dual Language & Culture

(AADLC) “Children of the Eagle” në Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe klasës së gjuhës shqipe në qytetin e Starnbergut në Gjermani. Rezultat i këtij projekti pilot ishte gjithëpërfshirja e fëmijëve. Nxënësit shkruanin, por edhe lexonin me shumë dëshirë letrat e bashkëmoshatarëve, krahasonin prejardhjen, familjet, lëndët shkollore dhe hobet e tyre; gjenin veçori dalluese dhe të përbashkëta.

Nga ana metodike, nxënësit mësuuan strukturat dhe pjesët e një letre, zgjeruan dijet e tyre me njohuritë e marra në praktikë; gjithashtu u gërshetua lënda mësimore me përmbajtjen e letrave.

BRIEFFREUNDSCHAFTEN

SI NJË PROJEKT MËSIMOR NË KLASAT E GJUHËS SHQIPE

Miqësia postare mund të ketë një përdorim të gjerë në klasat e mësimin të gjuhës shqipe në diasporë.

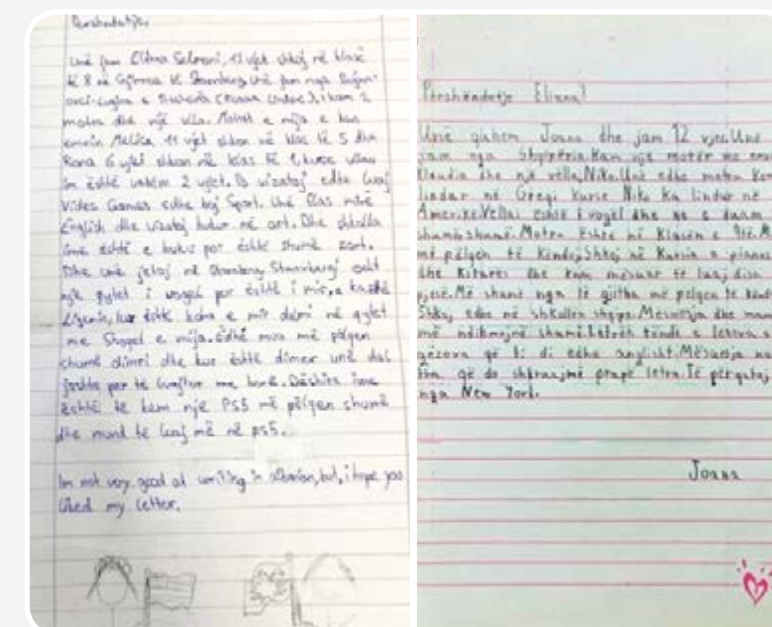
Në letrat që këmbëjnë me bashkëmoshatarët e tyre me origjinë shqiptare në mbarë botën, nxënësit përshkruajnë me fjalët e tyre veten, familjen, prejardhjen dhe vendin ose qytetin ku ata banojnë.

Mësueset/-it e vendeve të ndryshme komunikojnë dhe bashkëpunojnë ndërmjet tyre për të krijuar lidhjen e nxënësve sipas

moshës, aftësive, preferencave që ata kanë, duke shkëmbyer letrat e fëmijëve. Ata e mbikëqyrin këtë letërkëmbim dhe e përdorin si material mësimor për të vënë në pah karakteristikat e përbashkëta dhe dalluese të bashkëmoshatarëve. Komunikimi i nxënësve mbikëqyret nga mësueset/-it derisa të marrë rrjedhën e vet e të ndodhë natyrshëm, si një proces në zhvillim që nuk përfundon brenda një dite, një jave apo një muaji.

ENELA MARKJA
SHKOLLA SHQIPE BAVARI
KLASA STARNBERG

DRITA GJONGECAJ
SHKOLLA “CHILDREN OF THE EAGLE” NEW YORK

Nga VAXHID SEJDIU

NJË VARG, NJË KËNGË, NJË TUFË LULE PËR DRITËROIN

ME RASTIN E 92 – VJETORIT TË LINDJES SË TIJ

I madh ishte numri i prindërve të shkollave shqipe, të cilët së bashku me fëmijët e tyre kishin rezervuar kohën për manifestimin shkollor në Uster të Zvicër, kushtuar njërit prej shkrimtarëve më të mëdhenj shqiptar Dritëro Agollit. Aktiviteti ishte pagëzuar me një titull simbolik “Një varg, një këngë, një tufë lule për Dritëroin”, në shenjë përkujtimi me rastin e 92 – vjetorit të lindjes së tij.

Nxënësit e shkollave shqipe me këtë aktivitet dëshmuuan përkushtimin e tyre ndaj mësimi të gjuhës shqipe, e veçanërisht interesin për figurat e njohura të vendit të origjinës.

Në këtë manifestim shkollor në qendër të vëmendjes ishin nxënësit e shkollave shqipe Afoltern, Rümlang, Regensdorf, Dällikon, Fahrweid, Rüti, Wetzikon, Uster,

Schwerzenbach, Volkteswil, Pfäffikon të Kantonit të Zyrihut, si dhe të pikave shkollore Neunhof dhe Spreitenbach të Kantonit të Argaut të përgatitur nga mësuesit Qefsere dhe Vaxhid Sejdiu.

Fëmijët me një përkushtim të veçantë prezantuan vargje, tregime dhe këngë të shkëputura nga krijimtaria e shkrimtarit Dritëro Agolli.

Nuk ka gjë më të bukur sesa kur mësues, nxënës dhe prindër kujtojnë figurat e njohura të kombit dhe nëpërmjet tyre japin një mesazh të qartë për të ardhmen e gjeneratave të reja, të cilat lindin dhe rriten larg atdheut. Misioni është i qartë: përpjekje serioze rreth edukimit kombëtar dhe mbi të gjitha përpjekje të përditshme në shërbim të ruajtjes së gjuhës dhe kulturës kombëtare.

Salla e madhe e Teatrit të qytetit në Uster me 600 vende doli që ishte e vogël përballë gjithë atyre mysafirëve, nxënësve, mësuesve, prindërve të cilët kishin vendosur të ishin së bashku në këtë festë organizuar nga nxënësit e “Shkollës Shqipe”, së bashku me Shoqatën Atdhetare “Bashkimi” në Uster dhe Fondin Kulturor “Dritëro Agolli” në Tiranë.

BRENDA AKTIVITETIT

Ata këtë aktivitet e shndërruan në një aktivitet frymëzues që shpresojmë të kthehet në një festë ku gjuha, rrënjët, kultura kombëtare bëhen bashkë në edukimin kombëtar të quajtur “Shkolla shqipe”.

E gjithë kjo harmoni e dëshirave dhe frymëzimeve nga vet nxënësit, lë gjurmë të pashlyeshme në historikun e shkollave shqipe edhe atë me mijëra kilometra larg nga vendlindja e autorit apo nga atdheu ynë i përbashkët”, u shpreh Sejdiu.

Programi u hap me zërin dhe vargjet e poezisë **“Sikur s`jetoj në vendin tim”**, të regjistruar nga vetë autori, për të vazhduar me një prezantim të shkurtër për autorin dhe veprën nga mësuesi dhe koordinatori i Shkollës shqipe në Zvicër, Dr. Vaxhid Sejdiu.

Më pas ai përgëzoi nxënësit e shkollave shqipe, të cilët me përkushtimin dhe angazhimin e tyre dëshmuar atdhedashurinë ndaj gjuhës dhe kulturës kombëtare. “Këto trembëdhjetë pika shkollore të bëra bashkë në këtë manifestim dëshmojnë punën dhe angazhimin e fëmijëve në orët mësimore në kuadër të shkollave shqipe në Zvicër.

Ai gjithashtu falënderoi prindërit të cilët janë shtylla më e fortë e shkollave shqipe kudo dhe në veçanti kryetarët e këshillave prindëror.

Duke u ndalur në veprën e poetit Dritëro Agolli ai mes tjerash tha: ”Sa herë shqiptojmë emrin e Dritëroit na del para syve vepra e tij madhore, që ka bërë emër jo vetëm në historinë e letërsisë sonë kombëtare, por edhe në letërsinë botërore. Sa herë themi Dritëro Agolli na kujtohen poemat: “Nënë Shqipëri”, “Baballarët”, “Devoll, Devoll”, “Poemë Malore”, “Të pagjumët” poezitë për tokën, për atdheun, për heronjtë, për njerëzit e thjeshtë, për Kosovën apo për Shqipërinë këndeje dhe andej Drinit, siç thotë vetë poeti me të cilat mbajti gjallë shpirtin liridashës rinia shqiptare brenda vendit dhe veçanërisht rinia shqiptare në trojet shqiptare nën ish- Jugosllavi.”

Në pjesën e dytë të programit nxënësit Era Kelmendi, Nora Nocaj, Arianita Kryeziu, Lijana Idrizi, Amela Frangu, Eris Ferati, Eliesa Idrizi, Rina Morina, Aurora Zejnullahu, Nejla e Alejna Kosumi, Rinesa Daka, Alea e Arnela Halimi, Rina Kelmendi, Arjan e Rejana Thaqi, Luiza Beqiri, Lorina Nuredini dhe Ajra Shala recituan vargjet e Dritëroit kushtuar atdheut, Devollit vendlindjes së poetit, Naim Frashërit, kurse nxënësja e shkollës shqipe në Neuenhof, Melisa Selimi këndoi këngën “Kur të jesh mërziur shumë”, këngë e krijuar me vargjet e poetit Dritëro Agolli.

Me prezantimet e tyre të shkëlqyera u paraqitën edhe nxënësit: Tana Limoni, Alea dhe Arnela Halimi, Eliza dhe Anika Zeqiri, Eliona Muçaj, Rina dhe Arta Morina, Lina Limoni dhe Gresa e Gentonis Shala, të cilët dëshmuar se shkollla shqipe është vatër e edukimit kombëtar.

Surpriza e këtij aktiviteti ishte një video mesazh përshëndetës nga vajza e Dritëroit, Elona Agolli. Gjatë përshëndetjes ajo përgëzoi mësuesit, prindërit dhe gjithë organizimin e bërë në shenjë përkujtimi të emrit dhe të veprës së Dritëroit. Në fund të programit nxënësit e shkollës shqipe kishin përgatitur në vend të “një tufë lulesh”, për autorin “një tufë këngësh” nga aktiviteti i tyre shkollor duke dëshmuar se vepra e Dritëroit si dhe vepra e shumë poetëve e shkrimtarëve kombëtarë nëpërmjet orëve mësimore në shkollën shqipe është ngulitur thellë në shpirtin e tyre. Programi u mbyll me korin e shkollës shqipe me këngët “Xhamadani i ri” dhe “O, sa mirë që jam shqiptar”.

Ky aktivitet, sikurse u shpreh edhe moderatorja Anila Muçaj njëherazi edhe kryetare e këshillit prindëror në Dëllikon të Kantonit të Zyrihut, “Më se dyqind nxënës pjesëmarrës në këtë eveniment shkollor dëshmuar se ruajtja e gjuhës dhe kulturës kombëtare është obligim i ynë moral dhe kombëtar dhe në këtë drejtim nevojitet një angazhim më i madh i mërgimtarëve në përgjithësi dhe prindërve shqiptarë në veçanti me qëllim që të realizojmë dëshirën dhe kërkesat në ruajtjen dhe mbrojtjen e gjuhës amtare në mërgatën shqiptare.

Ndërsa nxënëset Anesa Zymeri, Sara Zymeri, Eliona Muçaj, Tana Limoni, Alea Halimi, Melisa Selimi, Anesa Huneli, Anesa Shaqiri, Lina Limoni dhe Ajlina Huneli me një përkushtim të veçantë prezantuan tri tregimet: “Sonata e tetë”, “Ujku” dhe “Shuarja e humorit”, kurse ish-nxënësja e shkollës shqipe Donikë Sejdiu, tani doktorante në Universitetin e Zyrihut mrekulloi publikun me këngën “Poçari”.

GËZIMI I NJË PASDITEJE TË KËNDSHME NË SHËRBIM TË GJUHËS DHE KULTURËS KOMBËTARE SHIHEJ JO VETËM NË FYTYRAT E NXËNËSVE, POR EDHE TË PRINDËRVE TË CILËT PËRGËZUAN MËSUESIN DHE KOORDINATORIN E “SHKOLLËS SHQIPE”, NË ZVICËR, PËR PUNËN DHE ANGAZHIMIN E DEVOTSHËM NË KËTË RRUGËTIM.

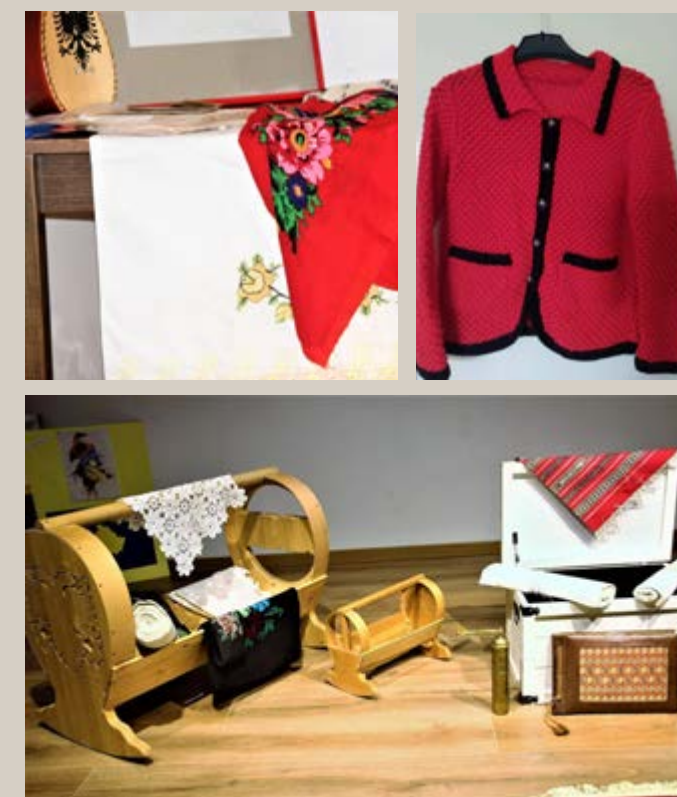
Nga MELITA ORESHKOVIQ

SËNDUKU I GJYSHES

ARKIVA E VOGËL E FAMILJES SHQIPTARE
NË KROACI

GJYSHET TONA, KUJTIMET E TYRE TË
VYERA, TË TRASHËGUARA NË BREZA, I
KANË RUAJTUR PËRHERË NË SËNDUKËT
E VJETËR. SËNDUK MUND TË ISHTE NJË
ARKË, BAULE APO SEPET DRURI. NË TO
RUANIN FOTOGRAFI, SENDE TË VOGLA ME
VLERË TË FAMILJES, VESHJE KOMBËTARE,
PUNIME DORE, LETRA, LIBRA E TJERË.

SËNDUKU ËSHTË NJË ARKIV HISTORIK
I FAMILJES, QË RUAN DËSHMI JETE,
KUJTIME TË CILAT TRASHËGOHEN NË
BREZA.

Ideja e kësaj tematike nisi gjatë përgatitjes për një orë mësimi, ku iu kërkoja nxënësve të mi të bisedonin me gjyshërit e prindërit dhe të sillnin në orën e ardhshme mësimore kujtimet e tyre. Nxënësit sollën fotografi të vjetra të gjyshërve dhe të kujtimeve të tyre, por edhe punime dore, veshje popullore, triko dhe çorape të leshta, të punuara nga duart e arta të gjysheve.

Atë ditë, klasa u kthye në një muze të vërtetë dhe nxënësit ishin shumë kureshtarë të dëgjonin kujtimet e gjysheve të njëri-tjetrit.

Filluam orën e mësimi, secili tregoi historinë lidhur me fotografinë apo punimin, që kishte sjellë dhe më pas shkruan tregimet kushtuar gjysheve dhe gjyshit. Kishte nxënës si Florandi, që solli çorapet e leshta të gjyshit të tij. Eltrina, Flora dhe Fjolla sollën trikot e çorapet, që iu kishin punuar gjysheve. Ndërsa nxënësja Albina tha, që nuk kishte kujtime të gjyshërve se u ishin djegur bashkë me shtëpinë e tyre, gjatë luftës në Kosovë, por tregoi për gjyshërit e saj.

PROGRAMI

“SËNDUKU I GJYSHES”, SI NJË ODË TË VËRTETË SHQIPTARE

Më pas, me nxënësit dhe prindërit përgatitëm programin “Sënduku i gjyshes”, ku skenën e kishim zbukuruar si një odë të vërtetë shqiptare me sëndukun, djepat, veshjet kombëtare, punët e dorës, albumet fotografike, xhezvet, mullinjtë e kafesë, shamitë, trikot, çorapet dhe një rrugicë e punuar me motive shqiptare. Të gjithë nxënësit prezantuan historitë e gjyshërve të tyre. Prezantimeve të tyre iu bashkuan edhe gjyshet e gjyshërit, që ishin në sallë dhe ndan, me të gjithë, kujtimet e tyre.

Gjyshe Maria tregoi për punimet e saj në tezgjah, që i kishte punuar në rini, si mbështjellësja e fëmijës me të cilën i kishte mbështjellë fëmijët e saj në djep, mbulesat, çarçafët e pajës dhe trikot, por edhe shamitë që ajo i punon tani për vajzat që martohen.

Ndërsa gjyshe Gjurgjica së bashku me mbesat e saj Ritën e Dorën sollën shumë kujtime si: shallin e stërgjyshes Zelfije, fotografi të stërgjyshes Mande e stërgjyshit Petar, mullirin e kafesë, xhezven me panoramën e Pejës, kënduan bashkë me gjyshen këngën Anabella, kënga e preferuar e gjyshërve kur ishin njohur bashkë.

Me të gjitha tregimet e historitë e nxënësve për gjyshërit e tyre përgatitëm një libër, që është përmbledhje e kujtimeve familjare të nxënësve të mësimi shqip, dhe është në fazën e botimit.

Ky libër është një kontribut i nxënësve tanë për ruajtjen e gjuhës shqipe, traditave, kulturës dhe identitetit shqiptar, një arkiv i vogël i historisë së familjeve shqiptare dhe do të jetë një dhuratë e bukur për gjyshërit, prindërit, shokët e shoqet shqiptarë e kroatë. Librin do ta shpërndajmë në të gjitha bibliotekat e shkollave kroate dhe në shkollat në Shqipëri, Kosovë, Maqedoninë e Veriut edhe për nxënësit e diasporës.

* Sënduku i Gjyshes ishte një projekt i nxënësve të mësimi të gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare sipas modelit C të Zagrebit, Kroaci. Ideuar e realizuar nga mësuesja Melita Oreshković, në vitin 2022.

“Sënduku i Gjyshes” u realizua në një odë të vërtetë shqiptare me sëndukun, djepat, veshjet kombëtare, punët e dorës, albumet fotografike, xhezvet, mullinjtë e kafesë, shamitë, trikot, çorapet dhe një rrugicë e punuar me motive shqiptare.

Nga TEUTA TABAKU

MIRJETA EREN

NËNË E NDERUAR E KOMUNITETIT SHQIPTARO-TURK NË STAMBOLL

E vërteta dhe thjeshtësia bashkëjetojnë në dritëhijet e kohëve të emigracionit në Turqi. Aty-këtu në biseda e takime të ndryshme hidhet dritë për individë, intelektualë, të rinj, të reja, për prindër me origjinë shqiptare.

Ajo çka është më interesante janë nënat shqiptare, që karakterizohen nga një thjeshtësi e jashtëzakonshme. Ato kurrë nuk flasin për veten, ato flasin për familjet e tyre, fëmijët, sukseset, gjuhën, kulturën etj.

Mirjeta Eren, nënë e dy fëmijëve, Yağmur Era Eren në klasën e pestë dhe Bulut Lis Eren në klasën e dytë, shprehet kështu për ruajtjen e gjuhës, identitetit dhe kulturës shqiptare: *“Me fëmijët mundohem të jem një nënë sa më e pranishme dhe bashkëpunuese, duke qenë se*

jetojmë në një vend të huaj siç është Turqia. Puna ime në disa pika bëhet më e vështirë, siç është mësimi i gjuhës shqipe. Gjithsesi, në asnjë moment nuk kam hequr dorë dhe gjithmonë u flas shqip fëmijëve; në çdo ambient dhe për çdo temë që kemi, mundohem që t'i zhvillojmë në shqip. Por kjo nuk mjafton. Duhet edhe ndihma e një institucioni, siç është shkolla, apo një profesionisti, siç është mësuesi.

Për ta përforcuar më shumë këtë punë, kam gjetur mbështetjen e mësueses së gjuhës shqipe që zhvillon mësim online. Fëmijët e mi mësojnë gjuhën shqipe, kulturën dhe, traditat shqiptare duke u përfshirë edhe në aktivitete të ndryshme që zhvillohen. Zotërimi i gjuhës shqipe i ndihmon në mësimin e gjuhëve të tjera të huaja, forcon marrëdhëniet me fëmijët e tjerë dhe shoqërinë në komunitet. Gjithashtu gjuha shqipe, pra, gjuha e origjinës, është çelësi kryesor i komunikimit me familjet tona në atdhe.

Ne si prindër e vlerësojmë ruajtjen e mësimin të gjuhës shqipe, vlerësojmë sakrificat që bëjnë fëmijët për mësimin e gjuhës së origjinës. Jemi të vetëdijsëm se duke i përkrahur dhe duke u krijuar kushte atyre, i aktivizojmë me jetën dhe shoqërinë në ambientet ku jetojmë, në shkollë dhe institucionet arsimore të Stambollit. Kjo është puna dhe jeta që bëjnë pak a shumë nënat kudo që janë dhe me aq sa munden.”

Mirjeta Eren është një nga nënat e para që i solli fëmijët e saj në mësimin e gjuhës, kulturës dhe traditës shqiptare në “Mësojmë Shqip” online. Ajo është e thjeshtë, përherë optimiste, e nderuar dhe e respektuar nga të gjithë ata që e kanë njohur. Model në familje dhe në shoqëri.

HISTORIKU I SHKOLLËS

Në fillim të marsit të vitit 1991, në qytetin e Astit u sistemuan rreth 700 shqiptarë. Pra, një shqiptar në çdo 100 banorë vendës. Një numër i konsiderueshëm për një qytet pa industri si Asti. Më 2015, kur ne vendosëm të hapnim shkollën, në Asti ishin pothuajse 900 familje me leje qëndrimi, pa llogaritur ata që kishin marrë nënshtrësinë italiane. Kishim dëgjuar që kishin filluar të hapeshin shkolla shqipe (më saktë ishin kurse të gjuhës shqipe) dhe kërkuam me këmbëngulje në bashkinë e qytetit që të mund të na jepnin mundësinë e shfrytëzimit të ndonjë klase të shkollave shtetërore. U shfrytëzuan të gjitha njohjet e lidhjet miqësore derisa na erdhi propozimi: të hartohet një projekt i përbashkët midis shoqatës sonë “Assoalbania Piemonte”, Bashkisë së qytetit të Astit dhe Qendrës së Instruksionit për të Huaj në Asti (CPIA), projekt të cilin e quajtëm URA. Ura për ne kishte kuptimin e lidhjes midis dy gjuhëve, dy kulturave, dy vendeve, midis shqiptarëve dhe vendlindjes. Për italianët kishte kuptimin “Una Radice Albanese” (Një rrënjë shqiptare). Me hartimin e këtij projekti, u firmos menjëherë kontrata, ku secila palë kishte pjesën e vet edhe në shpenzime. Pra, shkolla “Udha e Shkronjave” u krijua nga shoqata “Assoalbania Piemonte”, si një kërkesë e kohës, duke parë se komuniteti shqiptar në Asti ishte shumë i madh në krahasim me numrin e popullsisë vendëse.

Nga HASAN BULÇARI

UDHA E SHKRONJAVE

SHKOLLA SHQIPE, ASTI, ITALI

ORGANIZIMI I MËSIMIT SHQIP

Pasi hodhëm hapin e parë me krijimin e shkollës, u organizuam menjëherë dhe filluam të kërkonim mësues. Patëm disa kontakte që dinim të ishin diplomuar në universitetet tona, apo edhe që kishin punuar si mësues në Shqipëri. U bëmë thirrje dhe na u përgjigjën menjëherë. U organizuam e shkruam deri në Shqipëri për të blerë librat, të cilat i sollëm me autobus. Nga këta libra, mësueset tona hartuan programet, duke përshtatur tekstet (pasi ne e kishim shkollën në dispozicion vetëm tre orë të shtunave, 9:30–12:30). Po si do të quhej kjo shkollë, librat e së cilës po i vinin me arka nga Shqipëria? Një udhëtim i germave shqipe, si ai i Dhaskal Todhrit, por kësaj radhe për t'u larguar nga Shqipëri; pra, po vazhdonte “Udha e

Shkronjave”. Ishim të ndërgjegjshëm që gjuhën shqipe nuk mund t'ua mësonim fëmijëve vetëm me dy-tre orë në javë, prandaj vendosëm një “sulum” me front më të gjerë përderisa mundësitë i kishim. Pra, së bashku me gjuhën t'u mësonim fëmijëve edhe këngët, vallet dhe instrumentet popullore; të gjitha këto në shërbim të gjuhës. Dhe rezultatet ishin të menjëhershme e mjaft të kënaqshme. Mbi 70 nxënës të regjistruar. Shkuam për të marrë përvojë edhe në shkollën “Scanderbeg” të Parmës, me drejtorin e palodhur Durim Lika. Kështu filloi me mjaft dashuri e entuziazëm puna për mësimin e gjuhës sonë të bukur. Duke parë seriozitetin e punës në shkollë, patëm shumë oferta për mësuese, por krahas mësueseve, shkollës sonë

iu afruan edhe dy instrumentistë popullorë e një balerinë e huaj, Irina (lituane), e cila ishte martuar me një nga djemtë e shoqatës sonë. Po ta pyesje Irinën se nga ishte me origjinë, ajo të përgjigjej menjëherë duke qeshur, nga Korça. Natyrisht, jo vetëm puna jonë është për t'u theksuar, por mbi të gjitha dëshira e madhe e prindërve, që fëmijët e tyre të ndiqnin shkollën shqipe e të mësonin gjuhën shqipe. Pasi siguruam listat e plota të familjeve shqiptare dhe adresat e tyre, hartuam një ftesë të përbashkët edhe me bashkinë e qytetit duke ua shpërndarë familjeve shqiptare derë më derë. Natyrisht, ishte fillimi dhe ndonjëri, në mënyrë dështake, hiqej sikur ishte italian dhe nuk i interesonte një gjë e tillë; të tjerë thanë se fëmijët e tyre nuk kishin nevojë të mësonin shqip etj. Por për fatin e tyre të “keq” i pamë të trokisnin te porta e shkollës, duke kërkuar të regjistronin fëmijët e tyre. Ishin vetë fëmijët që kishin hapur fjalë, duke folur me njëri-tjetrin, duke përsëritur hapat e valleve

apo duke imituar çiftelinë, që ua kishin rritur “zilinë” edhe të tjerëve. Numri ishte përditë e në rritje. Ata 20 fëmijë ditën e parë rrinin të ndrojtur, ditën e dytë diçka më ndryshe, ditën e tretë nuk kishte forcë t'i ndante nga njëri-tjetri dhe kështu numri arriti në shtatëdhjetë. Merrni me mend gëzimin tonë, tashmë 70 fëmijë shqiptarë, që fillimisht nuk njiheshin fare me njëri-tjetrin, mezi prisnin orën të ishin bashkë, të flisnin një gjuhë, të këndonin një këngë, të kërcenin një valle. Salla ku do të bëhej koncerti i mbylljes së vitit shkollor ishte plot, nuk kishte më vende. Pra, tashmë ishin me qindra shqiptarët që, në një formë apo në një tjetër, kishin lidhje me shkollën tonë. Ndërkohë, pas shumë përpjekjesh e pas suksesit të shkollës, një tjetër lajm i bukur na priste. Pushteti vendor kishte vendosur të na jepte një ndërtesë (për t'u ribërë nga e para) që të bënim shkollën tonë. U bëmë thirrje të gjithë shqiptarëve. Aty pamë respektin për punën tonë dhe dashurinë për gjuhën e kulturën tonë.

Ishin të shumtë shqiptarët që na u përgjigjën. Pati edhe vendës që dhanë kontributin e tyre në ndërtimin e Qendrës së re, të cilën kishim vendosur ta bënim edhe shkollë, edhe Qendër Arti e Kulture. Kisha përvojë me veprimtaritë kulturore pasi vija nga teatri “Skampa” i Elbasanit.

Qendra u ndërtua dhe u përrua në 21 shtator të vitit 2019. Një festë që nuk ka për t’u harruar kurrë jo vetëm për organizimin, por, mbi të gjitha, për pjesëmarrjen -në përgjigje të ftesës sonë- në përrimin e të parës Qendër Arti e Kulture në Evropë të ngritur tërësisht me kontributin e bijve të shqipes, të cilët erdhën nga të katër anët e botës, si: nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës,

prof. dr. Skënder Kodra, bilbili i këngës popullore Merita Halili me të shoqin Raif Hyseni, shoqata “Bijtë e Shqipes” dhe shkolla “Gjuha Jonë”; nga Kanadaja, mbretëresha e valles Liliana Cingu (Mjeshtër i Madh, Nderi i Kombit); nga Kosova, artisti i merituar Ilir Shaqiri; nga Kalabria, artisti i paharruar Zef Kakoca; nga Greqia, shoqata e shqiptarëve “Emigrantit” Patras, shkolla “Naim Frashëri”, shkrimtari, poeti, përkthyesi dhe eseisti Iliaz Bobaj; nga Gjermania, Ismail Hodaj etj.; nga Italia, prof. Ndue Lazri, këngëtari Bahri Rustja, poetët Tonin Nikolli e Skënder Laze, Laureta Lilaj e shumë përfaqësues e drejtues shoqatash e shkollash etj.; nga Shqipëria, Tinka Kurti, Myfarete Laze, Kastriot Tusha, Naim Gjoshi, Minella Kureta, Gaqo Apostoli, si dhe znj. Margarita Xhepa (Artiste e Popullit, Mjeshtër i Madh, Nderi i Kombit), me emrin e së cilës pagëzuam Qendrën tonë e që me dorën e saj u shkroi urimin e parë nxënësve të shkollës sonë.

Të gjithë këta emra treguan edhe njëherë madhështinë e tyre tek merrnin pjesë në përrimin e të parës Qendër Arti e Kulture Mbarëkombëtare. Pra, kishte ardhur koha që shqiptarët në diasporë, përveç gjuhës, të mendonin edhe për artin e kulturën e tyre.

KUSH ËSHTË HASAN BULÇARI?

Këshilli drejtues i shoqatës “Assoalbania Piemonte”, që përbëhet nga pesë veta (disa të larguar për arsye transferimi, pune etj. dhe ndonjë i larguar përfundimisht në Shqipëri) organizon e ndjek punën e dhjetëra e dhjetëra vullnetarëve, të cilët shërbejnë si ura lidhëse midis këshillit, stafit pedagogjik e prindërve. Kemi midis tyre vajza të afta, me plot dashuri, pasion e përgjegjësi për atë që bëjnë, prandaj edhe puna jonë është më e lehtë. Mësueset e shkollës janë të gjitha zonja të diplomuara në universitetet tona, si ai i Tiranës, Elbasanit, Shkodrës, në profile të ndryshme, si mësuese të ciklit të ulët apo mësuese të gjuhës shqipe dhe të letërsisë. Kemi ndër to mësuese që kanë pasur përvojë shumëvjeçare në shkolla dhe madje edhe në gjimnaze të kryeqytetit. Edhe instruktorët e kurseve i kemi të niveleve të larta, të diplomuar në Institutin e Lartë të Arteve apo në Akademinë e Arteve në Tiranë e në Torino etj. Instrumentistët popullorë na vijnë pas një përvoje të çmuar në skenat tona. Kursi i shahut është një tjetër prurje me interes, i ndjekur nga një i ri shqiptar që ka marrë të gjitha licencat kombëtare e ndërkombëtare të mësimdhënies e trajnimit. Unë jam udhëheqësi artistik i Qendrës së Artit e Kulturës “Margarita Xhepa”, në të cilën bën pjesë edhe shkolla jonë “Udha e Shkronjave”.

Një vlerësimi i punës sonë na erdhi së fundmi edhe nga Ministria e Punës e Republikës Italiane, e cila nën kujdesin e Regione Piemonte

na akordoi një fond për realizimin e një kursi gazetarie e videomaking. Docentët në këto kurse ishin gazetarë të Radio Televizionit Italian e të gazetave të ndryshme të rëndësishme italiane, si edhe teknikë të studiove të regjisë e montazhit me përvojë pune në RAI. Kursi është në përfundim e sipër e së shpejti do të kemi edhe televizionin tonë. Redaksi të ndryshme kanë filluar nga puna për mbledhjen e materialeve. Kemi në dorë edhe një skenar të plotë, të mirëfilltë të një filmi artistik, në bashkëpunim me shkrimtaren tashmë të afirmuar Vita Blloshmi.

Nëse e vutë re, nuk përmenda asnjë nga emrat tanë. Por u jam dhe u jemi mirënjohës të gjithëve atyre që na gjenden pranë, të cilët me punën, pasionin, dashurinë e tyre po lënë një gjurmë të artë në historinë e gjuhës dhe të kulturës shqipe në diasporë.

HASAN BULÇARI
Udhëheqës artistik i Qendrës së Artit e Kulturës “Margarita Xhepa”, në të cilën bën pjesë shkolla “Udha e Shkronjave”

Nga YLLKA LEZO

KRIJIMTARIA NË DIASPORË

ANILA KADIJA NË BOTËN E FJALËS SHQIP

E para është fjala. Kudo. Pa të nuk ka komunikim, pa të nuk mund të shprehet asgjë, as ndjenjat, as idetë, as ëndrrat. Pa të nuk mund të njohim dhe kuptojmë njëri-tjetrin. Anila Kadija është ndër të paktët njerëz që fjalën e ka njohur në disa dimensione: si gazetare, si mësuese e gjuhës shqipe në diasporë dhe si autore librash. Fillimisht si gazetare e lirë në Itali, që prej vitit 1992, më pas me Shoqatën “Scanderbeg Parma”, si një ndër themelueset dhe mësueset e para vullnetare të shkollës shqipe gjatë viteve 2009 – 2014, dhe në Britani, Londër, më 2014, e angazhuar në shoqatën “Ardhmëria” ku vazhdon edhe sot. Së fundmi, si autore me librin “Ninullat e zemrës”, i vlerësuar në vitin 2022 me Çmimin Kombëtar të Letërsisë, kategoria libri për fëmijë.

Autore, mësuese, gazetare cili është filli që i lidh këto tre profesione të tua?

Filli që i lidh është motivi për atë që besoj, që është me vlerë shoqërore-kulturore dhe si ajo pika në oqean; e marrë kjo nga shprehja e Nënë Terezës, këto tre profesione më krijojnë bindje të kontribuoj sa kam mundësi për lexuesin dhe brezat. Fillimisht i shërbeva komunitetit shqiptar si gazetare e lirë qysh në vitin 1992, me mediat shqiptare, dhe më pas si korrespondente nga Italia me krijimin e “Albania News” në Itali dhe “Shqiptari i Italisë”. Në vazhdim me “Gazeta Diaspora Shqiptare” si autore vazhdoj promovimin e diasporës.

Krijimtaria në diasporë është një sfidë, por si ka qenë kjo për ju?

Krijimtaria në diasporë është pasion, nëse i ke idetë e qarta, nuk sforcohesh, ke një qëllim pozitiv dhe pa përfitim gjërat e duhura shkojnë gjithmonë në vendin e duhur duke u vlerësuar me meritokraci.

Përse një libër për fëmijë?

I dua shumë fëmijët. Ndoshta është një talent që e kam pasur qysh herët, i kam pëlqyer shumë historitë dhe përrallat për fëmijë, kam krijuar edhe vet të tilla për vajzat e mija, por ajo që më ka frymëzuar më shumë se çdo gjë është dëshira e nxënësve të mi, kur janë ngjitur në skenat e festimeve, këtu në diasporë. Nxënës me dashuri dhe të denjë për të recituar. Por vështirësia e gjetjes së poezive të thjeshta që i përket nivelit të tyre gjuhësor, për 15 vjet eksperiencë pune me shkollat shqipe Itali-Angli, më shtyu t’ua krijoja edhe vet poezitë në këto raste festimesh. E kush më mirë se një mësuese, e cila i njeh vështirësitë gjuhësore, kur ka edhe talentin poetik, do ta bënte?

Si u ndjetë duke fituar një çmim për librin tuaj për fëmijë në Shqipëri? Cili ishte reagimi juaj dhe i komunitetit?

Fitimi i çmimit ka qenë një moment shumë emocionues.

Libri u kandidua nga Shtëpia Botuese “ALBAS”, e cila e promovoi dhe e mbështeti qysh në embrion “Ninullën e zemrës”. “Ninulla e zemrës” u vlerësua për një vepër me figuracion e ligjërim të pasur, që përcjell dashurinë për gjuhën dhe botën shqiptare.

Nuk e botova për ta shitur apo për ta përdorur në natyrën e përfitimit, por për ta dhuruar. Dhe ashtu ndodhi, 200 kopjet e para janë dhuruar kudo ku kam qenë me fëmijë në shkollën tonë apo në aktivitete kulturore dhe shpesh ua kam postuar dhuratë nëpër diasporë kolegëve të mi

KY ISHTE ÇMIMI MË I BUKUR QË LIBRI
MERITONTE.

TË LEXOHEJ DHE TË MËSOHESHIN POEZITË
NGA NXËNËSIT. JAM NDJERË SHUMË E
VLERËSUAR KUR MË KANË MBËRRITUR ME
DHJETËRA VIDEO NGA MËSUES TË AUSTRISË,
ITALISË, KROACISË, SUEDISË ETJ., TË CILËT
TREGONIN NXËNËSIT E SHKOLLAVE SHQIPE
QË I RECITOJNË ATO POEZI.

mësues. Madje libri u është dhuruar edhe të gjithë pjesëmarrësve në “Talent Show” të organizuar në Londër.

Mendova se ky ishte çmimi më i bukur që libri meritonte.

Të lexohej dhe të mësoheshin poezitë nga nxënësit. Jam ndjerë shumë e vlerësuar kur më kanë mbërritur me dhjetëra video nga mësues të Austrisë, Italisë, Kroacisë, Suedisë etj., të cilët tregonin nxënësit e shkollave shqipe që i recitojnë ato poezi.

Por ja që jeta qenka plot surpriza.

Në 23 dhjetor 2022 i akorduar nga Qendra Kombëtare e Librit dhe Leximit dhe nga Ministria e Kulturës, i diskutuar nga një juri me kompetenca të larta profesionale lidhur me gjuhën shqipe dhe letërsinë, libri mori Çmimin Kombëtar të Letërsisë, kategoria

libri për fëmijë, për vitin 2021.

Isha e lumtur sepse çmimin e morën nxënësit e mi, ata ishin frymëzimi.

E kam ribotuar, ishte pjesë në Panairin e 26 të librit në Tiranë tek “ALBAS” dhe do të vazhdoj t’ua shpërndaj edhe për vitin që vjen shkollave shqipe kudo qofshin në diasporë.

Theksoj se shumë recensionet të bukura kanë shkruar studiues, gazetarë apo shkrimtarë rreth këtij libri, që i falënderoj. Jo vetëm u prit me dashuri nga kolegë, nxënës dhe prindër, por vazhdon të kërkohet prej atyre që janë regjistruar të rinj në shkollë këtë vit. Një energji e bukur prej të gjithëve.

Cilat janë temat që trajton libri juaj (për ata që ende se kanë lexuar)?

Libri “Ninulla e zemrës” është i ndarë në dy

pjesë patriotike dhe lirike. Fillon nga Atdheu me motivet për historinë shqiptare, kalatë, Kosovën, flamurin, shkollën, gjuhën, Marigonë etj., duke vazhduar për stinët, nënën, babain, mësuesit, ditën fëmijërore deri tek një gjysh që tregon. Pra, të gjitha elementet e jetës së përditshme të një fëmije në diasporë dhe jo vetëm. Ku njohuritë bazë për historinë, gjeografinë dhe gjuhën shqipe mishërohen në çdo varg.

Cili është mesazhi që doni të përcillni nëpërmjet librave tuaj për fëmijë?

Mesazhi është natyrisht i thjeshtë. Duaje origjinën dhe gjuhën, mëso nga e ke prejardhjen, rrënjët na mbajnë të ngulur në tokë që fëmijët të rriten me vlera dhe pa komplekse.

Si ka ndikuar eksperiencia juaj si mësuese e gjuhës shqipe në diasporë në krijimtarinë tuaj.

Pa dyshim eksperiencia është thelbësore dhe ndihmon të përcaktosh dhe të theksosh aty ku duhet si përgjatë orëve të mësimit ashtu edhe në hartimin e një programi artistik për të shpalosur më të mirën. Për shembull në “Teatro al Parco”, në Parma me klasën e gjuhës shqipe kemi vendosur shfaqjen “Një udhëtim për në Shqipëri”. E para pjesë teatrale në Itali e realizuar me nxënësit e shkollës shqipe. Dua të theksoj që kjo shfaqje u vendos në një skenë teatri të vërtetë, jo në një sallë shkollash. Një moment historik.

A keni vënë në praktikë në librat tuaj për fëmijë ndonjë nga metodat dhe teknikat që përdorni si mësuese?

Kam vendosur teknikën e gjuhës së pasur me simbole, krahasime apo pasuri gjuhësore. Gjithashtu elementin historik, atë shoqëror, por edhe lirik. Të përditshmen të materializuar në fjalë dhe në një gjuhë të pastër shqipe. Ky është edhe qëllimi im që nxënësit tanë të brumosen, pavarësisht origjinës së tyre nga treva të ndryshme Kosovë - Shqipëri, të mësojnë dhe të flasin gjuhën e pastër shqip, atë letrare. Pa u lënë pas dore gjuhën e shtëpisë, atë që flasin prindërit. Sepse dialektet janë kulturë popullore, janë pasuri si edhe kostumet tona, çdo zonë një të veçantë.

Si kujdeseni për të mbajtur lidhjen me kulturën dhe gjuhën shqipe nëpërmjet librit për fëmijë?

Duke u ofruar ide si t’i gjejnë ato. Kam një grup lexuesish, të cilët nuk vijnë më në shkollë se janë rritur, që u bëj një herë në muaj leximin e një libri për fëmijë, me fragmente, për të pasuruar dhe më shumë fjalorin e tyre gjuhësor. Ndërsa në shkollë, çdo të shtunë, nxënësve u lexoj një pjesë libri letrar, të cilin e përzgjedh vet në programin tim mësimdhënës, por që ka lidhje me temën mësimore të asaj të shtune.

Cili është roli i gjuhës shqipe në diasporë dhe si ka ndikuar ky rol në krijimin tuaj si autore dhe mësuese?

Gjuha shqipe në diasporë sa vjen dhe po strukturohet edhe më mirë. Janë sensibilizuar kudo shoqatat apo lidhjet shqiptare në këtë drejtim. Është krijuar rrjeti i një këshilli vullnetar prej 15 shtetesh, Këshilli Koordinues i Arsimitarëve në Diasporë me vendim të Këshillit të Ministrave.

“Ardhmëria” në Londër dhe shoqata “Scanderbeg Parma” me të cilat kam bashkëpunuar dhe vazhdoj të bashkëpunoj tregojnë punën e madhe që bëhet prej vitesh. Këtu kemi lidhje të ngushta me NRCSE, që është Qendra e Burimeve Nacionale e Mësimit Plotësues, në Londër. Trajnimet, mbështetja dhe mundësitë e programeve të shumta, që ata na ofrojnë na japin mundësinë me njohjen e metodikave më të avancuara të mësimdhënies. Një prej tyre, të cilën e ndjek qysh në krijim, është Creative Project, një Projekt Krijues me metoda shumë interesante se si t’i japin mundësinë e larmishme nxënësit në mësimin e gjuhës.

Si mund të përdoret literatura për fëmijë për të ruajtur dhe zhvilluar identitetin kulturor shqiptar në një mjedis të huaj?

Jetë e mot është theksuar që libri sidomos letrar, proza apo poezia, janë burimet më të mira për të pasuruar gjuhën. Do të kishte qenë një hap i rëndësishëm një bibliotekë me

librin në shqip këtu në Londër që vet familjet të kishin ku ta gjenin. Ua kam shprehur këtë dëshirë edhe përfaqësuesve të Ambasadave tona Kosovë-Shqipëri, këtu në Londër. Ose të krijojnë mundësinë që në njërën nga bibliotekat angleze në Londër të këtë një pjesë raftesh vetëm në gjuhën shqipe siç është shembulli në Zvicër. Do të kishte qenë tejet frutdhënëse. Ne e bëjmë në shkollë, i dhurojmë kur na furnizon QBD-ja, përveç paketave kemi marrë edhe libra jashtëshkollorë. Po ashtu na ka dhuruar libra edhe shkolla e mesme “Andon Zako Çajupi”, Tiranë.

Kur nxënësi ka në dorë “Tregime të Moçme Shqiptare” vet struktura e këtij libri e bën të interesuar sepse është dygjuhësor shqip-anglisht dhe i jep jo vetëm një motiv të mirë të përpiqet ta lexojë në shqip por edhe të qartësohet në mënyrë të pavarur, kur nuk kupton ndonjë pjesë, sepse e lexon edhe në gjuhën angleze. Ose ajo që unë e nënvizoj ka mundësinë që këto histori të mahnitshme epike shqiptare t’i tregojë edhe me shokët apo shoqet në ambientin anglez. T’i shpalosë në mënyrën më të bukur dhe me të gjitha mundësitë dygjuhësore këto perla të kulturës së gojëdhënave shqiptare. Mora një shembull për të ilustruar konkretisht sa forcë ka libri me cilësi të ndihmojë në diasporë.

A keni vënë re ndonjë ndryshim te fëmijët pasi kanë filluar të mësojnë gjuhën shqipe dhe të lexojnë libra shqip?

Pa dyshim që shihen ndryshime, hapet një botë tjetër e re, e bukur me më shumë shkronja dhe tinguj, bëhet një sfidë e vullnetshme për të arritur një objektiv, fëmijëve u rritet entuziazmi

dhe bëhen kërkuar ndaj gjuhës. Nisin me frikë dhe droje, por kur e kalojnë këtë prag nga përkushtimi i prindërve dhe mësuesve janë energjia më e fuqishme që unë kam hasur në jetë. Ta mbushin shpirtin me ide dhe entuziazëm.

Tani është koha që kemi plot materiale dhe mundësi, besoj se do të vazhdojnë të përmirësohen tekstet, të bëhen më të përmbledhura, sepse ne nuk kemi shkolla që mësohet çdo ditë, por kurse të gjuhës shqipe një herë në javë, tri ose katër orë. Ku përveç gjuhës, mësohet edhe mbi kulturën, traditën, vallet shqiptare.

Si mund të përdoren teknologjitë e reja, si platformat online dhe aplikacionet, për të shtuar efektivitetin e mësimin të gjuhës shqipe në diasporë?

Platforma të cilën e kam përdorur personalisht “Schoolme”, por edhe këtë të fundit nga Qendra e Botimeve për Diasporën, ku e orientoj nxënësin ta ndjekë në shtëpi.

Dëshira jonë është të hapen shkolla kudo, sa më pranë vendeve ku banojnë fëmijët, për të pasur një pjesëmarrje sa më të lartë në to. Po ashtu, të kemi përkrahje të vazhdueshme edhe ekonomike për të përballuar koston e pagesës së shkollave edhe nga vet shteti amë.

Nuk e sforcoj veten, gjërat vijnë natyrshëm, burimet e mira gjithmonë sjellin ujë në mulli për të bluar miellin e jetës.

Krijimtaria artistike ashtu sikurse gazetaria janë burime që më japin jetë, ndaj do t’i vazhdoj sa të mundem në shërbim të komunitetit, por edhe për kënaqësi personale.

FLAMURI

Burrat e dheut u bënë stuhi,
mbi dushmanin hodhën gurët,
të fundosnin robërinë,
dhe të ngrinin flamurët.

Kudo kuqezi në Vlorë,
Ismaili bashkë me shokë,
ngrihu popull këndo fort,
zëri yt të tundë botë.

Se shqiptari nuk duron,
as robëri dhe as përbuzje,
jemi popull kryelartë,
me traditën e kulturës.

Ky flamur është jetë
na tregon rrënjët tona,
burrat e dheut e ngritën lart,
si pishtar seç ndriçon rrugën.

BESA

Besa, fjalë e artë shqipe,
me të populli u lidh ndër vite,
patriotët për flamurin
besën kurrë nuk e shkel burri.

Që ai të mos përkulet,
besën lidhëm me flamurin,
kryet poshtë të mos i ulë,
veç mbi maja të valëvitet.

Besën gjuhës shqipe ia dhamë,
që ta flasim sa jetë kemi,
besa lart e çon të mirën,
ne me të gatujmë nderin.

Mos e prisni mikun në besë,
mbaje fjalë e vërtetë,
paç liri dhe besë ndër deje,
se pa të i verbër mbetesh.

Nga MUSTAFË KRASNIQI

SHKRIMTARËT E VEGJËL

TË DIASPORËS

NË KËTË RUBRIKË, KUSHTUAR KRIJIMEVE TË FËMIJËVE NË DIASPORË, ME QËLLIM MOTIVIMIN E TYRE PËR TË KRIJUAR NË GJUHËN SHQIPE (POEZI, PROZË ETJ.), PO BOTOJMË TRE SHKRIME TË NXËNËSEVE ERA KELMENDI NGA ZVICRA, SI DHE ANA XHAFERI DHE DEANA KALO NGA GREQIA.

Qëllimi i kësaj hapësire është që përmes krijimeve të ndryshme të tregohet që edhe nxënësit e diasporës, përpos dashurisë së madhe që ndiejnë për atdheun, për rrënjët e tyre shqiptare, për gjuhën dhe për kulturën amtare, dinë t'i këndojnë atdheut dhe gjithçkaje që i motivon me thjeshtësinë e vargut krijues që u buron thjesht dhe natyrshëm.

ERA KELMENDI, me origjinë nga Suhareka e Kosovës, është nxënëse e klasës së gjashtë në Shkollën shqipe në Spreitenbach të Zvicrës (mësues z. Vaxhid Sejdiu). Ajo sjell prozën “Kosova ime”, për të cilën u frymëzua pas leximit të tekstit “Malli i Atdheut” të Faik Konicës.

Kosova ime

Kosova ime, sa shumë më mungon! Më merr malli për ty. Më merr malli për gjyshen dhe gjyshin tim. Më merr malli për shoqet e shokët e mi. Në Kosovë shkojmë sa herë që kemi pushime. Duhet të jesh jashtë Kosovës e të jesh larg për të kuptuar se ç’forcë, e ç’bukuri të ëmbël ka për veshët fjala “Kosovë”.

Çdo herë kur shkoj në Kosovë shoh gjëra të reja aty. Gjyshja më pret te dera krahëhapur. Edhe unë mendoj se njeriu në një shtet tjetër mund të fillojë një jetë tjetër, por atdheun e vet kurrë nuk mund ta harrojë. Këtë e kam parë te prindërit e mi. Vazhdimisht e kanë Kosovën në gojë, mamin, babin...

Edhe pse unë u lindi në një vend tjetër, duke parë çdo ditë prindërit e mi, duke dëgjuar fjalët e tyre për Kosovën, e them me gjithë shpirt: Kosova është atdheu im. Unë gëzohem shumë kur shkoj në Kosovë. Gjithmonë për pushime ne vizitojmë gjyshen dhe gjyshin nga ana e babit, por edhe gjyshen dhe gjyshin nga ana e mamit.

Sa herë që jam atje, me shokët dhe shoqet jemi tërë kohën bashkë. Në Kosovë marr shumë libra për në Zvicër, sepse me librat e kaloj kohën më lehtë. Dhe kur kthehem për në Zvicër, më duket se edhe shtëpia po qan. Mua më pëlqen shumë Kosova.

ANA XHAFERI është nxënëse e klasës së tretë me mësim plotësues në shkollën shqipe “Shtëpia Shqiptare Porta”, Athinë, Greqi (mësuese znj. Eriketa Qorlazja). Ajo sjell prozën “Motra ime, Rafaela”, të cilën ia ka kushtuar motrës.

Motra ime, Rafaela

Eëmbra dhe e mira motërza ime.

Si sot më vjen ndër mend kur mami e solli në shtëpi.

E vogël sa një dorë, me sy të vegjël e doçka të mbyllura.

Unë shkoja dhe e shikoja fshehurazi kur flinte. Sa çudi, në gjumë buzëqeshte!

Por kur qante, nuk duroja dot. Mbyllja veshët me duar që të mos e dëgjoja.

Qante edhe natën, edhe ditën.

Mami thoshte se ka dhimbje barku.

Gjithë kohën pinte qumësht ose flinte.

Kur kaluan ca muaj filloi të belbëzonte dhe të më njihte. Sa më shikonte, shtrinte duart të më përqafonte.

Kur e merrja në krahë, më shkulte flokët dhe unë zemërohesha shumë.

Rafaela ia vumë emrin. Koha kalonte dhe Rafaela rritej dhe zbukurohej.

Apo më dukej mua se ishte motra ime?!

Flokët i kishte të zeza dhe me onde dhe sytë të mëdhenj.

Tani që ka mbushur pesë vjeçe përpiqet të vizatojë dhe, të them të drejtën, vizaton mirë. Vetëm se ndonjëherë më shkarravit fletoret e shkollës.

Merr rrobat e mia dhe i vesh që të duket e madhe, ose më imiton siç flas unë.

Kjo më bën për të qeshur dhe më bën ta marr në krahë e ta puth fort-fort.

Ajo është krijesë e dashur për mua dhe unë do ta dua shumë gjithë jetën time.

DEANA KALO është nxënëse e klasës së tretë në shkollën shqipe “Shtëpia Shqiptare Porta”, Athinë, Greqi. Ajo sjell prozën “Biblioteka ime”, pasi botën e librave e sheh si të ardhmen e saj teksa rrëfen se *“Kur të rritem dua të bëhem shkrimtare, të shkruaj përralla dhe aventura që fëmijët të kënaqen e të kenë fantazi.”*

Biblioteka ime

Në sallonin e shtëpisë sonë ndodhet një bibliotekë e madhe e me shumë rafte dhe sirtarë. Aty kemi vendosur radhë-radhë të gjithë librat që kemi në shtëpi. Ai është vendi më i dashur për mua. Aty gjen libra shqip, greqisht, anglisht. Për fëmijë dhe për të rritur. Të mëdhenj, të vegjël, revista dhe gazeta. Biblioteka ka ngjyrën time të preferuar, të kuqen. Më pëlqen të lexoj shumë libra të ndryshëm, por më shumë libra për mitologjinë, për biologjinë dhe enciklopedi. Unë i kam dashur librat që në moshë të vogël. Mësuesja thotë se librat janë dritarja e shpirtit tonë. Nga ata mëson gjëra që nuk i di dhe nuk i gjen asgjëkund. Të hapin mendjen e të bëjnë të zgjuar. Kur kam ditëlindjen dhe më pyesin se çfarë dhurate dua, më shumë më pëlqen një libër se një lodër. Libri që më pëlqen më shumë është “Harry Potter”. Më pëlqen se është interesant dhe me aventura. Unë i kam dashur librat që e vogël. Librin e parë ma sollën kur mbusha gjashtë vjeçe. Nuk e mbaj mend titullin, por e lexova brenda një dite. Sa herë që shkoj në shtrat lexoj diçka. Kur të rritem dua të bëhem shkrimtare, të shkruaj përralla dhe aventura që fëmijët të kënaqen e të kenë fantazi.

CHALISA XHAFERI

Shkolla Shqipe “Iliria”, Achaffenburg, Gjermani

Letër gjyshes sime

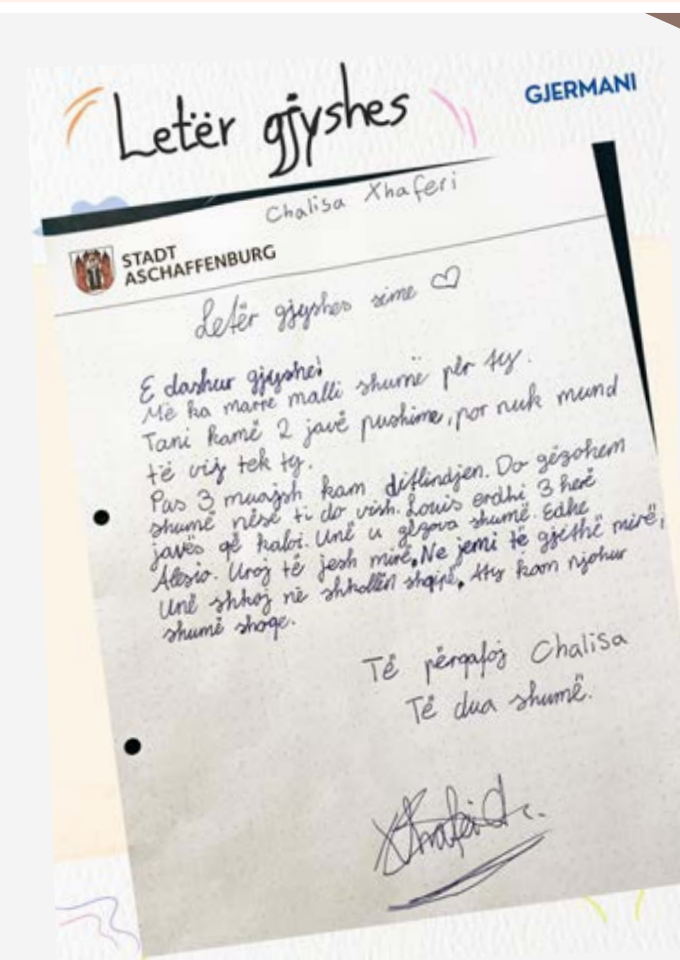
E dashur gjyshe!

Më ka marrë malli shumë për ty. Tani kam dy javë pushime, por nuk mund të vij tek ty.

Pas 3 muajsh kam ditëlindjen. Do gëzohem shumë nëse ti do vish. Luisi erdhi 3 herë javës që kaloi. Uroj të jesh mirë. Ne jemi të gjithë mirë. Unë shkoj në shkollën shqipe, aty kam njohur shumë shoqe.

Të përqafoj Chalisa

Të dua shumë.

LAZARO JANE (12 vjeç)

Organizata “Jeta”, Selanik, Greqi

E dashur gjyshja ime!

Zemërmjalta, e mira dhe dashuria ime e veçantë, je ti.

Sot, në ditën e festës tënde, jam me ty, në Shqipëri e

më duket sikur po bisedojmë.

Të kujtoj gjithmonë e sa herë ndjehem vetëm e kam ndonjë problem, sjell në mendje këshillat e fjalët e tua të ëmbla.

Tani që po të shkruaj është pak vonë e gjumi nuk më zë.

Doja ato përrallat e tua të bukura, e i ulur në prehrin tënd me siguri do flija.

Sa bukur i tregon. Më shumë më pëlqejnë historitë dhe jeta ime kur vij në Shqipëri. Dy, tri herë në vit, se nuk mundemi më shumë, po çdo ditë të kam në mendje.

Këtu në Selanik është mirë, po mua më pëlqen ajo era e mirë e bukës së thekur nga duart e tua, dhalli dhe byreku i ngrohtë i sapodalë nga furra.

Më duket sikur po vrapoj të vij tek ti, të ulemi tek krevati e të flemë bashkë, si atëherë.

Sa e mirë, je moj gjyshja ime!

Sytë e tu kafe e flokët e zinj, buzëqeshja jote, zëri i qetë dhe i ëmbël, janë në shpirtin tim.

Ti je heroinë, rrite babin tim, tani mendon e kujdesesh për mua.

Nuk më mjaftojnë ditët kur jam me ty, në Lushnjën e bukur, ndaj po të shkruaj, që ta dish sa shumë të dua.

Të kujtohet e dashur gjyshe, kur nuk doja t’i merrja lekët, si dhuratë, po lutja jote e dëshira për të mos të mërzitur më bëri t’i marr. Nuk i kam prishur e besoj kur të vij do të gëzoj me një dhuratë, po më shumë me lajmet, që jam djalë i mirë, nipi yt i denjë.

Ne flasim shpesh në telefon, të shoh në ekran e je engjëlli im, që më vë në gjumë.

Mbaje në gjë këtë letër, se aty jam unë

Të puth fort, të dua pa fund,

Nipi yt Lazari

IRIS RAKU (9 vjeç)

Shkolla Shqipe “Mësonjëtorja”, Breshia, Itali

E dashur gjyshe,

Unë të dua shumë.

Tani po të shkruaj këtë letër, sepse ti më mungon.

Herën e fundit që të pashë ishe shumë e kënaqur.

Mbaj mend që gatua bashkë e kur flisje më thoshe për shumë gjëra që bëje kur ishe e vogël.

Mua më pëlqente shumë që ti bëje gara noti.

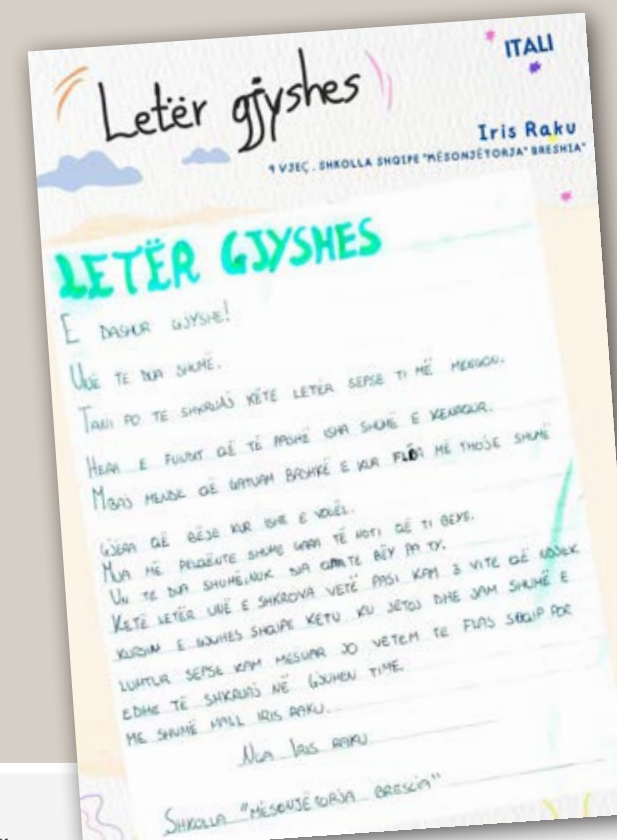
Unë të dua shumë, nuk di ç’të bëj pa ty.

Këtë letër unë e shkrova vetë, pasi kam tre vite që ndjek kursin e gjuhës shqipe këtu ku jetoj. Dhe, jam shumë e lumtur, sepse kam mësuar jo vetëm të flas shqip, por edhe të shkruaj në gjuhën time.

Me shumë mall,

Iris Raku

Shkolla “Mësonjëtorja”, Breshia

CHIARA MAFFIA (12 vjeç)

Shkolla Shqipe “Shqiponjat e Mëndafshta”,
Bari, Itali

Gjyshja ime

Gjyshja ime quhet Prena

Është e ëmbël si sheqeri

Është simpatike e bukuroshe

E dua shumë si një shoqe

Të dua në çdo çast

Edhe në ëndërr shpesh më je shfaq

Për vajzat e tua je sakrifikuar

Të gjitha janë diplomuar

Unë Kiara ndihem me fat

Sepse ti gjyshe je si zanë

Kur mbasdite pimë kafe

Gjithmonë themi shumë llafe

Sa herë mami më bërtet

Ti ngrihesh në këmbë si mbret

Dhe kur mami bëhet nervoze

Ti përsërit:

“Lëre vajzën se është e vogël!”

Kiara jote do rritet e do bëhet e madhe

Do ta kujtojë gjithmonë gjyshen e saj

Gjyshen e saj si në përrallë

Gjyshe je magjike.

DEBORA BODE (11 vjeç)

Kursi i mësimit plotësues të gjuhës shqipe
“Nea Smirni, Athinë “

E dashur gjyshe!

E di që të këmbëjmë letra është një nga gjërat e

tua të preferuara! Po të shkruaj këtë letër për të

të thënë se të dua shumë dhe për të të kujtuar

se si më mësove të bëj kaligrafi kur u takuam për

herë të parë.

A të kujtohet, në takimin tonë të parë, sa e ftohtë

dhe e largët isha? Si isha e zhytur në mendimet

e mia dhe as që e kuptova që prindërit e mi më

përsëndetën dhe u larguan? Të them të vërtetën,

nuk më pëlqeu ideja për t'i kaluar pushimet verore

larg prindërve, në një vend të panjohur me njerëz

që ishin të huaj për mua. Por ngrohtësinë që më ke dhënë ti është e vështirë ta gjej

kurrkund tjetër... E di që fillimi ishte i vështirë, isha e largët dhe humba në libra për orë

të tëra, ndoshta aty gjeta ngushëllimin tim të vetëm. Edhe pse moti ishte i ngrohtë,

kisha një ftohje të pabesueshme në zemrën time. Por me kalimin e kohës, diçka ndryshoi

brenda meje, sikur u shkri akulli në zemrën time. Fillova të vërej se sa ëmbël dhe me

dhembshuri e trajtoje çdo person dhe krijesë, se si ofroje ndihmën tënde pa kursim, me

dashamirësi dhe kënaqësi. Unë fillova të ndjej admirim dhe dashuri për ty. A të kujtohet

se si çdo natë vije dhe më lexoje përrallat e Christian Andersen dhe më tregoje histori të

ndryshme për ty dhe fëmijërinë e prindërve të mi? Si të shikoja të shkruaje dhe admiroja

kaligrafinë tënde e më pas më mësove me këmbëngulje çdo ditë nga pak. Ne luajtëm

shah së bashku. U argëtuam shumë... ishte një nga pushimet e mia më të mira verore.

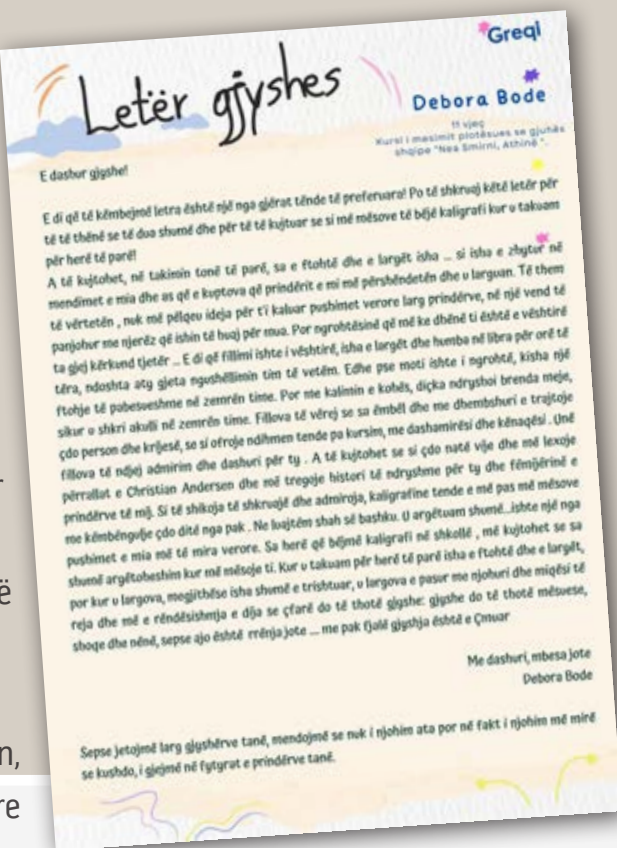
Sa herë që bëjmë kaligrafi në shkollë, më kujtohet se sa shumë argëtoheshim kur më

mësoje ti. Kur u takuam për herë të parë isha e ftohtë dhe e largët, por kur u largova,

megjithëse isha shumë e trishtuar, u largova e pasur me njohuri dhe miqësi të reja dhe

më e rëndësishmja e dija se çfarë do të thotë gjyshe: gjyshe do të thotë mësuese, shoqe

dhe nënë, sepse ajo është rrënja jote... me pak fjalë gjyshja është e çmuar.

Me dashuri, mbesa jote, Debora

Sepse jetojmë larg gjyshërve tanë, mendojmë se nuk i njohim ata, por në fakt i njohim

më mirë se kushdo, i gjejmë në fytyrat e prindërve tanë.

LIBRI NË VITRINË

NGA QENDRA E BOTIMEVE PËR DIASPORËN

BOTIME DYGJUHËSHE

9
GJUHË

Titulli origjinal:
Fjalor dygjuhësh për fëmijë
Përgatiti: Qendra e Botimeve për Diasporën
Faqe: 118
Viti i botimit: 2020
Tipi i publikimit: libër/digjital
Grup-mosha: mbi 3 vjeç

Përktheu në anglisht: Parid Teferiçi
Përktheu në italisht: Aida Baro
Përktheu në greqisht: Maklena Nika
Përktheu në frëngjisht: Saverina Pasho
Përktheu në gjermanisht: Ana Kove
Përktheu në spanjisht: Megi Kamberi
Përktheu në turqisht: Alban Foçi
Përktheu në ukrainisht: Anastasia Zakoretskaya
Përktheu në kroatisht: Ben Andoni

SERIA “KLASIKËT DYGJUHËSH”

3
GJUHË

Përgatiti: Qendra e Botimeve për Diasporën
Faqe: 64
Viti i botimit: 2020
Tipi i publikimit: libër/digjital
Grup-mosha: mbi 6 vjeç

Gjuha shqip-greqisht: Maklena Nika
Gjuha shqip-italisht: Griselda Doka
Gjuha shqip-anglisht: Parid Teferiçi

Piter Pani /
Bukuroshja e Fjetur

Sirena e vogël/
Udhëtimet e Guliverit

Ushtri prej plumbi /
Borëbardha

Libri i xhunglës /
Tre derrkucët

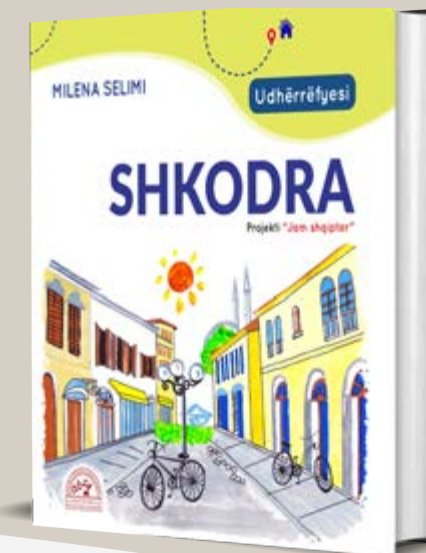
Rosaku i Shëmtuar /
Kësulëkuqja

E bukura dhe bisha/
Ujku dhe 7 kecat

BOTIME TË REJA

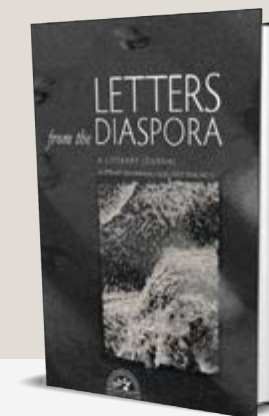

Titulli origjinal: **Udhërrëfyese “Gjirokastra”**
Cikël me materiale didaktike për mësimdhënien në diasporë
Përgatiti: Qendra e Botimeve për Diasporën
Autor: Milena Selimi
Ilustrator: Bertrand Shijaku
Tipi i publikimit: digjital

Titulli origjinal: **Udhërrëfyese “Shkodra”**
Cikël me materiale didaktike për mësimdhënien në diasporë
Përgatiti: Qendra e Botimeve për Diasporën
Autor: Milena Selimi
Ilustrator: Bertrand Shijaku
Tipi i publikimit: digjital

Titulli origjinal: **Letra nga Diaspora 1, 2**
Përgatiti: Qendra e Botimeve për Diasporën
Kryeredaktore: Arta Marku
Faqe: 148
Viti i botimit: 2020, 2021
Gjuha: shqip dhe anglisht
Përktheu në anglisht: Manjola Nasi
Tipi i publikimit: libër/digjital

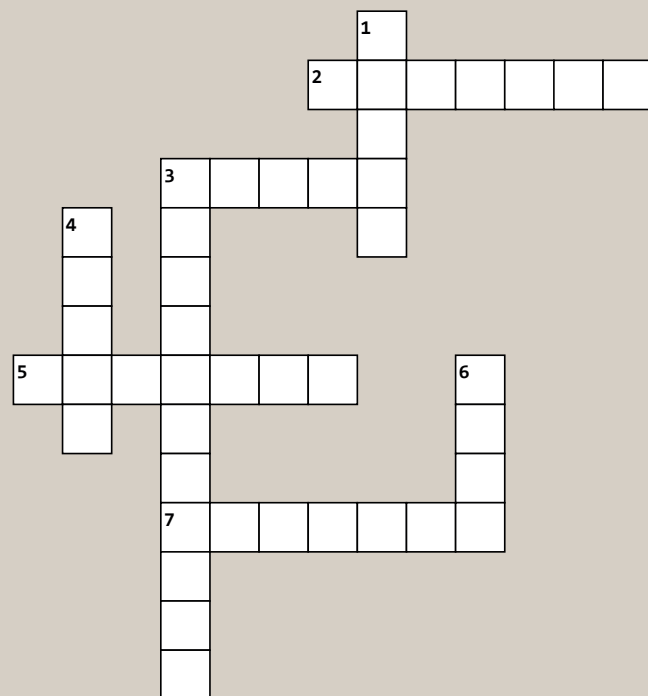
5
GJUHË

Titulli origjinal: **Tregime të moçme shqiptare**
Përgatiti: Qendra e Botimeve për Diasporën
Faqe: 130
Viti i botimit: 2021
Tipi i publikimit: libër/digjital

Gjuha shqip – frëngjisht: Evelyn Noygues
Gjuha shqip – italisht: Eugenio Scalabrino
Gjuha shqip – greqisht: Eleana Zhako
Gjuha shqip - anglisht: Ron Berisha
Gjuha shqip – gjermanisht: Andrea Grill

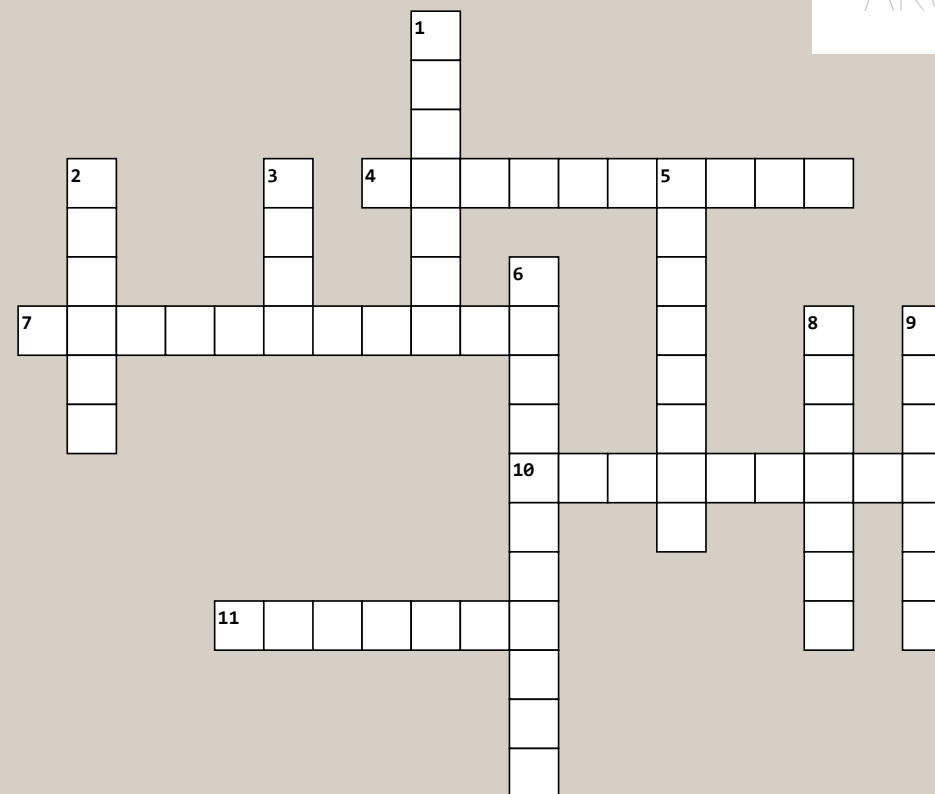

Horizontalisht

2. Variant i gjuhës së një populli, i cili përdoret nga një grup njerëzish që banojnë në një truall pak a shumë të kufizuar ose që i takojnë një shtrese shoqërore të caktuar.
3. Formë komunikimi në mes njerëzve.
5. Qytet në Shqipërinë veriperëndimore, i themeluar rreth shekujve V-IV p.e.s.
7. Institucion arsimor ku mëson dhe edukohet në mënyrë të organizuar brezi i ri.

Vertikalisht

1. Vepër shkencore, mësimore, letrare etj. me fletë të shtypura e të lidhura së bashku në një vëllim.
3. Qytet në Shqipërinë jugore.
4. Vendi ku kemi lindur e jetojmë ne dhe ku kanë jetuar të parët tanë, vendi ku banon prej kohësh një popull a një komb.
6. Mjet për të shkruar me bojë, që ka një bisht të hollë prej druri, në krye të të cilit vihet një copë e vogël e metaltë me majë të hollë e të çarë.

Horizontalisht

4. Ndjenja që ushqejmë për dikë, i cili na ka ndihmuar ose na ka bërë të mira.
7. Përdoret si përshëndetje kur takohemi me dikë.
10. Barazi a përpuhtje e plotë e një sendi, qenieje a dukurie me një tjetër.
11. Ndjenjë e fuqishme, e thellë që të lidh ngushtë me dikë a me diçka.

Vertikalisht

1. Njerëz që kanë pasur ose vijnë në kenë brez pas brezi lidhje gjaku a lidhje afrie ndërmjet tyre.
2. Dije të fituara në studime e në praktikë.
3. Fjalë e dhënë për diçka të rëndësishme.
5. Zanafilla e diçkaje.
6. Ai që do atdheun dhe popullin e vet dhe që u shërben atyre me besnikëri.
8. Tërësia e arritjeve të një populli dhe të gjithë njerëzit, në zhvillimin shoqëror e mendor.
9. Tërësia e fakteve e ngjarjeve dhe e dukurive të rëndësishme e të lidhura ndërmjet tyre.

L D L F A

Erë e lehtë, e freskët dhe e këndshme, puhi.

A M G I

Koha kur nis të zbardhë dita; drita e parë e mëngjesit para se të dalë dielli.

QENDRA E BOTIMEVE PËR
DIASPORËN,
SI INSTITUCIONI PËRGJEGJËS NË
SHQIPËRI PËR MBËSHTETJEN E
SHKOLLAVE SHQIPE NË DIASPORË
PËRMES BOTIMEVE, SYNON TË
MUNDËSOJË PËRMES KËSAJ
REVISTE NJË KOMUNIKIMIN
MË TË MIRË ME RRJETIN E
SHKOLLAVE SHQIPE, NË VEÇANTI
ME MËSUESIT E GJUHËS SHQIPE
KUDO KU JAPIN NDIHME SËN E
TYRE NËPËR BOTË.

